

Årsplan for Solvang barnehage

Barnehageåret 2021-2022

Personalutgave - Del 2

Solvang Barnehage

Utarbeidet av personalet i Solvang barnehage
Vedtatt av Samarbeidsutvalget _____

Innhold

Barnehagen som pedagogisk virksomhet.....	3
Planlegging.....	4
Vurdering	4
Dokumentasjon.....	5
Utviklingsarbeid knyttet til pedagogisk dokumentasjon og læringsmiljø.....	6
Observasjon og kartlegging.....	8
Barnehagens psykososiale miljø – kartlegging av gruppa	20
Barn med særlige behov	22
Barnehagens arbeidsmåter.....	25
Progresjon.....	25
Progresjonsplan: Leker.....	25
Progresjonsplan: Materiell	27
Progresjonsplan: Fysisk miljø	29
Barnehagens digitale praksis	30
Barnehagens fagområder og progresjon.....	32
Kommunikasjon, språk og tekst.....	33
Kropp, bevegelse, mat og helse.....	35

Kunst, kultur og kreativitet.....	38
Natur, miljø og teknologi	41
Antall, rom og form.....	43
Etikk, religion og filosofi	45
Nærmiljø og samfunn.....	47
Kalender	49

Barnehagen som pedagogisk virksomhet

«Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet som skal planlegges og vurderes. Barn og foreldre har rett til medvirkning i disse prosessene. Målet med barnehagen som pedagogisk virksomhet, er å gi barna et tilrettelagt tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen. For å oppnå dette skal barnehagen være en lærende organisasjon, og det pedagogiske arbeidet skal være begrunnet i barnehageloven og rammeplanen» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 37). Basert på dette sitatet fra Rammeplanen (2017) har barnehagen et stort ansvar knyttet til planlegging og vurdering for å kunne jobbe som en pedagogisk virksomhet, samt utvikle seg til, og forbli en lærende organisasjon. Vi tolker begrepet lærende organisasjon som tosidig (Gotvassli & Vannebo, 2016, s. 256). På den ene siden ser vi det som en innfallsvinkel til barns læring. På den andre siden handler det om at barnehagelærerne skal legge til rette for individuelle og kollektive læringsprosesser i personalgruppen, samt at veiledning og refleksjon skal ha en sentral plass i hverdagen (Gotvassli, 2014, s. 27–28).

Planlegging og vurdering av den pedagogiske virksomheten er en del av en didaktisk prosess (Gunnestad, 2007, s. 154-156), som for oss i stor grad handler om å tenke og jobbe systematisk, bruke dokumentasjon pedagogisk og synliggjøre arbeidet som gjøres for hele personalet, foreldre og samfunnet generelt. Vi mener at didaktikken beskriver barnehagelærerens profesjon, og at det dermed blir barnehagelærerens oppgave å videreføre den didaktiske tenkningen til resten av personalet.

Barns medvirkning skal være synlig i planer vi lager, og vurderinger vi gjør. Vi jobber hele tiden med diskusjoner omkring hva barns medvirkning innebærer, og hvordan barns medvirkning skal være noe mer enn bare planlagte aktiviteter. Planlegging og vurdering må baseres på kunnskap om barns trivsel, interesser og utvikling, samt observasjoner av barn og samtaler med barn og foreldre. Gjennom planlegging synliggjør vi hvordan vi fortolker Rammeplanen (2017), og hvordan vi setter den ut i livet. Planleggingen blir også et utgangspunkt for refleksjoner og vurdering av barnehagens virksomhet (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 37-39).

Planlegging

De store linjene av planleggingen i Solvang barnehage kommer tydelig frem i årsplanen. Årsplanen blir revidert årlig, samt at den ca. hvert fjerde år, eller ved større endringer i rammeverket, blir grundig gjennomgått med bakgrunn i hverdagen i barnehagen. Før den går i trykken blir den kommentert og godkjent av barnehagens samarbeidsutvalg. For å nå ut til flest mulig foreldre med begrunnelser og valg som kommer frem i årsplanen, blir årsplanen gjort om til brosjyrer med ulike tema. Disse brosjyrene blir sendt ut til alle hjem i barnehagen. Brosjyrene henviser også til den fulle utgaven av årsplanen, som er å finne på barnehagens nettsider.

Det er ulikt hvordan planleggingen gjøres på de ulike gruppene. Det jobbes med periodeplaner, dagsplaner og planer for enkeltaktiviteter. Uansett avdeling så tar alle planene utgangspunkt i årsplanens bestemmelser, samt Rammeplanen (2017) og Barnehagelovens (2006) krav og plikter. De ulike formene for planlegging som gjøres på gruppene skal sikre barns medvirkning, et gjennomtenkt innhold og tydeliggjøre en bevisst voksenrolle.

Vurdering

Gjennom å vurdere planer og gjennomføringer skapes det refleksjonsgrunnlag og muligheter for endring og utvikling. For oss er det viktig at alle i personalgruppen synliggjør de vurderingene de gjør når de planlegger en aktivitet og øver på å ha kunnskapsbaserte begrunnelser. På denne måten mener vi at personalgruppen, og dermed barnehagen, utvikler seg som en lærende organisasjon. Refleksjonsgrunnlaget til hele personalgruppen kan være med på å skape åpne diskusjoner om barnehagens drift og utvikling. Barnehagen skal hele tiden vurdere det pedagogiske arbeidet. Vurdering av det pedagogiske arbeidet betyr at; «det pedagogiske arbeidet skal beskrives, analyseres og fortolkes ut fra barnehagens planer, barnehageloven og rammeplanen. Hovedformålet med vurderingsarbeidet er å sikre at alle barn får et tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 38).

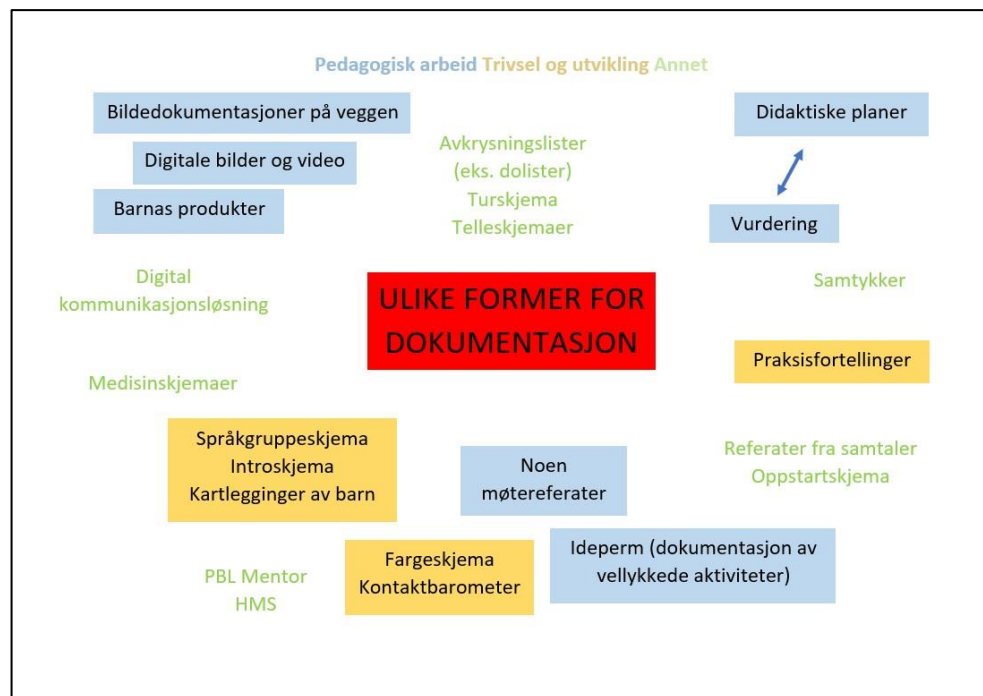
Vurdering i Solvang barnehage skjer både skriftlig, for eksempel gjennom vurderingsskjemaer av prosjekter og enkeltaktiviteter, og muntlig. Muntlig vurdering kan være en del av arbeidet med pedagogisk dokumentasjon. Hvordan vi jobber, og planlegger å jobbe, med pedagogisk dokumentasjon er nærmere beskrevet i kapittelet «Utviklingsarbeid knyttet til pedagogisk dokumentasjon og læringsmiljø».

Dokumentasjon

Et krav til barnehagen er at personalets arbeid skal dokumenteres. Dette for å synliggjøre hvordan Barnehageloven og Rammeplanens rammer oppfylles. Hvordan det pedagogiske arbeidet dokumenteres skal være en del av planleggings- og vurderingsprosessen. Dokumentasjon av det pedagogiske arbeidet kan synliggjøre for foreldre, lokalmiljøet og kommunen hva barn holder på med i barnehagen. Ved behov dokumenteres også barnegruppen og enkeltbarns trivsel og allsidige utvikling. Dette gjøres når det er behov for å tilpasse det tilrettelagte allmennpedagogiske tilbudet på andre, og nye måter. Personopplysningsloven, og andre etiske perspektiver, ligger alltid til grunn ved dokumentasjon av barn og barnegrupper (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 39-40).

Hvordan vi jobber med Personopplysningsloven i Solvang barnehage kan leses mer om i Del 1 av Årsplanen «Personvern og sensitiv informasjon i barnehagen».

Bildet til venstre illustrerer de ulike dokumentasjonsformene som kan brukes i Solvang barnehage. Vi mener det er viktig å synliggjøre de ulike dokumentasjonsformene som brukes for å skape et bilde av det komplekse arbeidet som skjer i barnehagen vår. Vi er også opptatt av refleksjonene som gjøres omkring de ulike formene for dokumentasjoner; hvem dokumenterer vi for? Hva dokumenterer vi, og hvorfor? Hvilke perspektiver er synlig, gjennom dokumentasjonen som gjøres?

Utviklingsarbeid knyttet til pedagogisk dokumentasjon og læringsmiljø

Våren 2020 startet vi opp et utviklingsarbeid der vi tar i bruk pedagogisk dokumentasjon for å utvikle læringsmiljøet i barnehagen. Vi dokumenterer mye i barnehagen, og når vi reflekterer over og diskuterer dokumentasjonen, blir den pedagogisk. Gjennom refleksjon og diskusjon vil vi endre praksisen vår, og dokumentasjonen får konsekvenser for det videre arbeidet vårt (Taguchi, 2015, s. 9). Utviklingsarbeidet er en del av arbeidet for å utvikle oss som en lærende organisasjon.

Barnehagens læringsmiljø handler om å skape en barnehage der det er gode muligheter for læring og utvikling, og dette unyttes maksimalt (Gotvassli, 2013, s.85). Rammeplanen legger føringer for at barnehagens læringsmiljø skal være rikt og allsidig (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.44). I læringsmiljøet inngår både det fysiske miljøet, det å dele kunnskap og ferdigheter, personalets rolle og arbeidsmåter, refleksjon og diskusjon. Personalet må være bevisste på eget syn på barn og på læring når læringsmiljøet skal utvikles. Læringsmiljøet favner både barna og personalet.

I arbeidet med pedagogisk dokumentasjon har vi valgt å fokusere på barns medvirkning og voksenrollen som en del av læringsmiljøet. Det er viktig at personalet jevnlig diskuterer og reflekterer over om barns medvirkning er en gjennomgående verdi som fremmes i det daglige arbeidet gjennom interaksjonen mellom barn og voksne (Larsen, 2009, s.62-63). Det å se på medvirkning som et relasjonelt begrep, innebærer at man har en gjensidig forståelse av det å bli anerkjent som deltaker og subjekt i medvirkningsrelasjoner. Dette gjelder for både voksne og barn (Jansen, 2013, s.31). Personalet må ha et kritisk blikk på egen praksis, og være villig til å endre seg selv og sine arbeidsmåter, slik at man blir en aktiv deltaker i læringsmiljøet, samtidig som man legger til rette for gode læringsmuligheter for barna.

For å få til dette, tar vi med oss dokumentasjoner på møter og til veiledning, og reflekterer sammen i grupper over dokumentasjonen. Gjennom disse refleksjonene øker vi bevisstheten hos personalet, som utvikler og endrer sin praksis, og det fører til at barna får bedre hverdager i barnehagen.

Dokumentasjonene kan også brukes sammen med barna, der barn og voksne kan gjenkalle hva som har skjedd i ulike aktiviteter, og barna får muligheten til å uttale seg om hvordan de har opplevd aktiviteten. Dette kan være en del av vurderingsarbeidet, og det kan legge føringer for hvordan neste aktivitet planlegges. Dette er et eksempel på hvordan vi kan ta med barna i planleggings- og vurderingsarbeidet i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.27).

De ulike gruppene/basene har valgt å starte opp arbeidet med å ta for seg ulike områder som man ønsker å utvikle. Utviklingsarbeidet vil vare over tid, slik at vi er sikre på at det å reflektere over og endre egen praksis blir en arbeidsmåte hos oss, og pedagogisk dokumentasjon blir et naturlig verktøy i dette arbeidet.

Observasjon og kartlegging

I Solvang barnehage setter vi alltid av tid til observasjon og kartlegging hver høst, og ellers når nye barn starter i barnehagen. Vi bruker også observasjon og kartlegging som verktøy, om det er barn vi bekymrer oss for, eller undrer oss over i løpet av barnehageåret. Vi bruker resultatet av observasjonene våre til å planlegge for et innhold der vi sikrer god utvikling og progresjon for hele barnegruppa. Gjennom observasjon avdekker vi også eventuelle behov for tilrettelegging. Denne formen for observasjon og kartlegging skal sikre og styrke vårt arbeid med å støtte barn og familier som har et særskilt behov. Vi ønsker å ha en arbeidsform der vi observerer barn og igangsetter foreldresamtaler med utgangspunkt i det vi undrer oss over. Da kan vi sammen finne løsninger og tiltak som bedrer barnets hverdag.

Når vi observerer barn i barnehagen, er det viktig å være klar over vår egen rolle. Vi har stor makt og den må vi forsøke å bruke til det beste for barnet. Det betyr at vi må vite om hvilke situasjoner, aktiviteter, rutiner, eller annet, som kan være vanskelige for barnet i barnehagen. Barnet er prisgitt vår vilje til å se, lytte og til hvilken situasjon vi setter barnet i. Hvordan vi definerer barnet får konsekvenser for hvordan vi er sammen med barnet. Hvilken dagsform har jeg? Hvor godt kjent er jeg blitt med barnet? På hvilken måte påvirker jeg barnet? Hva tilbyr jeg, og hvordan innbyr jeg til samspill med barnet? Hvilket syn har jeg på barn/et? Dette er spørsmål som vi bør stille oss når vi observerer og er sammen med barn.

I Solvang barnehage jobber vi med observasjon og kartlegging over fem trinn. Disse trinnene blir beskrevet på de neste sidene.

TRINN 1: Bli kjent med barnet og familien, være på hjemmebesøk, ha førstegangssamtale og gjennomføre introskjema.

Når et barn starter i barnehagen er det viktig at vi som personal er tett på både barn og foreldre de første dagene. Vi møter familien med en åpen dialog og toner oss inn på dem. Vi må være nysgjerrige og lytte til hva barn og familie forteller og uttrykker. Det er viktig for oss at foreldrene opplever at de og barnet deres blir sett og møtt, at deres meninger blir hørt, og at de erfarer at vi «vil dem vel». Hvordan vi klarer å møte familien i starten, er avgjørende for den videre prosessen til barnet, familien og vårt samarbeid. På Liten base gjennomføres en førstegangssamtale med foreldrene før barnet er alene i barnehagen. På Stor base gjennomføres denne samtalen i løpet av den første tiden barnet går i barnehagen. Da får vi informasjon om barnet og familien. Hjemmebesøk og førstegangssamtaler kan det leses mer om i Del 1 av Årsplanen «Overganger».

I løpet av de første ukene legger vi til rette for ulike typer aktiviteter, slik at vi kan observere og kartlegge barnas ferdigheter. Vi har laget et introskjema som vi fyller ut på alle barn. Skjemaet tar blant annet for seg barnets sosiale ferdigheter, språklige ferdigheter og motoriske ferdigheter. I hovedsak er det de pedagogiske lederne som gjennomfører introskjemaene, med støtte fra fagarbeidere og assistenter. Hvis alt virker normalt, samspillet er godt, barnet viser adekvat adferd i ny situasjon, så stopper vi kartleggingen her. Om det er ting vi fortsatt undrer oss over, eller som blir krysset «JA» på i introskjemaet, går vi videre til TRINN 2 av kartlegging og observasjon.

Introskjema:

TRINN 1:	«JA»	«NEI»	TRINN 2:
Opplever du at barnet strever med sosiale relasjoner?			Hvis ja, gjennomfør observasjonsskjema «sosiale ferdigheter»
Opplever du at barnet strever med språk?			Hvis ja, gjennomfør observasjonsskjema «språklige ferdigheter»
Opplever du at barnet strever med motorikk?			Hvis ja, gjennomfør observasjonsskjema «motoriske ferdigheter»
Opplever du at foreldre og barn strever i sin relasjon?			Hvis ja, hvilke situasjoner reagerer du på? Hva er det med disse situasjonene som du reagerer på? Begrunn dine refleksjoner og tanker.
Er det andre ting du er bekymret for, eller som du opplever barnet strever med?			Beskriv og begrunn det du er bekymret for. Dokumenteres.
Hvis du har krysset «JA» på noen av punktene over:			
Kan det barnet strever med skyldes relasjoner mellom voksne og barnet? (Personal, foreldre, andre)			Hvis ja, hvilke positive/negative uttrykk viser barnet? Hvilke relasjoner tror du barnet har til deg og annet personal? Dokumenter observasjoner og betraktninger. Begrunn dine refleksjoner og tanker.
Kan det barnet strever med skyldes barnehagemiljøet?			Hvis ja, hvilke situasjoner mener du er utfordrende for barnet? Støttespørsmål: For mange barn og voksne på et og samme rom? Kan det være vanskelig å få innpass i gruppa? For kompliserte regler og normsystem? Støymiljø? Dokumenter observasjoner og betraktninger. Begrunn dine refleksjoner og tanker.

TRINN 2: Observere, dokumentere og gjennomføre vurderinger i trinn 2 i introskjema.

Alle TRINN 2-skjemaene skal ligge digitalt i barnets mappe, og skal følge barnet i barnehagen så lenge de er relevante. Er det for eksempel kartlagt og observert med TRINN 2-skjemaer på et Veslebjørn-barn, skal det fortsettes i samme skjema neste høst når barnet er blitt Storebjørn. Dette er for å sikre kontinuitet i tilretteleggingen omkring barnet, samt at den individuelle tilretteleggingen må være tilpasset barnets konkrete behov. Kommentarfeltene i skjemaet kan brukes til korte beskrivende kommentarer.

Når det krysses ett, eller flere, «JA» på introskjemaet til et nytt barn i barnehagen begynner kartleggingen på TRINN 2 på et lavere alderstrinn enn barnet er. Dette for å skape et bilde av barnets behov for individuell tilrettelegging og veien videre.

Bakgrunnen for TRINN 2-skjemaene er å sikre at tidlig innsats kommer i gang. Disse skjemaene kan også være et utgangspunkt for samtale med foreldrene. Innen kort tid etter oppstarten bør man ha gjennomført alle observasjonene.

Se de tre ulike observasjonsskjemaene i TRINN 2 på de neste sidene.

Språklige ferdigheter

Navn:

Veslebjørn		Kommentarer	Storebjørn		Kommentarer
Normalt stemmeleie			Normalt stemmeleie		
Responderer på språklig kontakt/lyder			Reagerer på navnet sitt		
Lager lyd i turtaking med voksne			Forstår vanlige hverdagsord		
Kommuniserer med fakker/gester			Viser at h*n forstår gjennom handling, for eksempel «hent skoene dine»		
			Peker for å be om, vise, eller velge noe		
			Benevner ting eller personer med egne ord		
Andre kommentarer					

Språklige ferdigheter

Navn:

Gruppe rød		Gruppe blå		Gruppe gul		Kommentarer
Bruker språket aktivt i lek		Har dialog med jevnaldrende		Ønsker å formidle tanker og ideer til både barn og voksne		
Barnet forstår vanlig samtale		Barna viser glede når voksne bruker rim, regler og/eller tulleord		Barnet bruker rim, regler og/eller tulleord		
Normalt stemmeleie		Normalt stemmeleie		Normalt stemmeleie		
Bruker blikk, gester og kroppsspråk i samtale/møte med barn og voksne		Bruker blikk, gester og kroppsspråk i samtale/møte med barn og voksne		Bruker blikk, gester og kroppsspråk i samtale/møte med barn og voksne		
Andre kommentarer:						

Normalt stemmeleie: Kontroll over stemmevolum og stemmehøyde. Uttrykker barn skiftende sinnsstemninger.

Motoriske ferdigheter

Navn:

Veslebjørn		Kommentarer	Storebjørn		Kommentarer
Viser oppmerksomhet mot syns- og hørselsinntrykk			Går stødig		
Krabber/beveger seg rundt			Kommer seg hensiktsmessig over lave hindringer		
Har pinsettgrep			Går/krabber i trapp		
Normal beinstilling			Er grovmotorisk aktiv		
Normal fotstilling			Hopper i putehaugen		
Sitter uten støtte			Tør å ha fart på huska		
			Mestrer å drikke av vanlig kopp		
Andre kommentarer					

Motoriske ferdigheter

Navn:

Gruppe rød		Gruppe blå		Gruppe gul		Kommentarer
Tør å huske		Kan gi fart på huska selv		Husker uten problemer		
Bruker kroppen aktivt, for eksempel springer og hopper som jevnaldrende.		Bruker kroppen aktivt, for eksempel springer og hopper som jevnaldrende.		Bruker kroppen aktivt, for eksempel springer og hopper som jevnaldrende.		
Tør å sykle		Tør å klatre		Beveger seg allsidig og med tempo		
Legger enkle puslespill		Tegner hodefoting		Tegner og fargelegger med voksent blyantgrep.		
Andre kommentarer:						

Sosiale ferdigheter

Navn:

Veslebjørn		Kommentarer	Storebjørn		Kommentarer
Viser interesse for menneskers ansikt, stemme eller hender			Inviterer selv til samspilllek/turtaking		
Smiler/ler			Viser glede over å være sammen med andre barn		
Reager på kontaktforsøk (stemme, blick, lyd, taktil berøring og bevegelse)			Behersker hermelek		
Kjenner igjen omsorgspersoner			Kan hevde seg selv og sin rett		
Tar initiativ til kontakt med barn/voksne			Tar i bruk lekemateriellet slik det er tenkt		
Behersker titt-tei-lek			Tar, eller møtes rundt felles oppmerksomhet		
Skiller mellom kjente og ukjente personer					
Viser ulike følelser					
Utforsker rom og materiale					
Har/tar blikkontakt					
Lar seg trøste					
Tåler nærhet/berøring					
Andre kommentarer					

Sosiale ferdigheter

Navn:

Gruppe rød		Gruppe blå		Gruppe gul		Kommentarer
Tør å ta plass i rommet og velge seg en aktivitet		Foretrekker å leke med andre barn		Leker sammen med 2-3 barn		
Vil delta i lek som blir ledet av voksne		Inviterer andre med i lek		Vil delta i regellek sammen med barn og voksne		
Søker og er nysgjerrige på andre barn og voksne.		Kan vente på tur i lek og aktiviteter		Tar kontakt med andre på en positiv måte		
Åpent og nysgjerrig blikk		Åpent og nysgjerrig blikk		Åpent og nysgjerrig blikk		
Viser gjennom handling avdelingens normer og regler. Eks. deltar i rydding		Har en begynnende forståelse for regler og normer		Viser akseptabelt følelsesuttrykk i forhold til sinne, engstelse og frustrasjon.		
				Forstår bakgrunn for avdelingens normer og regler og handler som oftest til gruppas beste.		
Andre kommentarer:						

TRINN 3: Pedagogiske ledere har en gjennomgang av resultater og setter i gang tiltak.

Så raskt som det er hensiktsmessig gjennomførbart, etter observasjon og kartlegging, har de pedagogiske lederne på basen et møte der de går gjennom resultatene. De pedagogiske lederne fastsetter tiltak for de barna som strever, eller som de er usikre på, og kaller inn foreldre til samtale. Etter ca. fire uker med tiltak, gjennomføres kartleggingen på nytt for disse barna. Dersom barnet fortsatt strever, innkalles det til ny samtale med foreldrene der det bes om samtykke til å gjennomføre en grundigere kartlegging med verktøy som TRAS, Alle med, MIO og/eller Nya SIT. «Barnehagen skal begrunne sine vurderinger overfor foreldrene og ta hensyn til foreldrenes synspunkter. Samarbeidet skal sikre at foreldrene får medvirke til den individuelle tilretteleggingen av tilbudet» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 29). Samtale og dialog med foreldrene om hvordan barna har det hjemme og i barnehagen gir de beste forutsetningene for å gi barna et mest mulig tilrettelagt tilbud for å styrke læring, lek og utvikling. På den måten får vi som barnehage flere perspektiver på barnet og familiens situasjon.

All kartlegging må avsluttes i løpet av uke 44. Den pedagogiske lederen som har ansvar for tiltakene, har også ansvar for ny kartlegging.

I enkelte tilfeller kan det i TRINN 3, være nødvendig å gå direkte til grundigere kartlegging av barnet. Dette vurderes fortløpende av de pedagogiske lederne på basen, i samråd med foreldre.

TRINN 4: Pedagogiske ledere går gjennom nye tiltak og en grundigere kartlegging.

De pedagogiske lederne på basen har et nytt møte i uke 45, der resultatene fra siste kartlegging blir gjennomgått. Spes. ped. teamet i barnehagen deltar på møtet. De pedagogiske lederne må være årvåkne, til stede og faglig bevisste når de vurderer og diskuterer barn. Som pedagogisk leder har man et stort ansvar i å hjelpe og støtte barn, samtidig kan god vilje ødelegge ved at barnet blir sett på en bestemt måte. Alle vurderinger må faglig begrunnes, og man må alltid være bevisst hvordan barnehagens miljø påvirker barna. Det settes opp oppfølging av tiltak eller nye tiltak på møtet. En av de pedagogiske lederne kontakter PPT for et drøftingsmøte dersom det vurderes oppmelding til PPT. Det er viktig å avklare med PPT hvilke kartlegginger de ønsker gjennomført før drøftingsmøtet. De pedagogiske lederne avtaler nye møter ved behov.

«Hvis det er grunn til å tro at barnets behov ikke kan dekkes innenfor det allmennpedagogiske tilbudet, skal barnehagen opplyse foreldrene om retten til å kreve en sakkyndig vurdering av om barnet har behov for spesialpedagogisk hjelp» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 40). Foreldrene må gi sitt samtykke til observasjon, veiledning og/eller kompetanse fra PPT eller andre instanser, om de pedagogiske lederne mener det er behov for dette.

Nettressurs: sandefjord.kommune.no/skole og barnehage/PPT: last ned «bestilling av drøftingsmøte», «henvisningsskjema», «pedagogisk rapport», «vedlegg til pedagogisk rapport for flerspråklige barn», «Momentliste for pedagogisk rapport.»

TRINN 5: Pedagogiske ledere og støttepedagoger lager IUP og prioriterer målsettinger og tiltak.

Når PPT har gjennomført tester og observasjoner, lager de en sakkyndig vurdering der de anbefaler tiltak, og de kan fatte vedtak for spesialpedagogiske timer. Dette danner grunnlaget for å søke om ekstra ressurser/bemanningslik slik at vi kan tilrettelegge innholdet i barnehagen. Barn som får ekstra ressurser, har krav på en individuell utviklingsplan (IUP) innen tre måneder etter at vedtak om ekstra ressurser er fattet. Arbeidet med å utarbeide en individuell utviklingsplan starter straks vedtak om ekstra ressurser er kjent av barnehagen. Solvang barnehage pålegger enkelte pedagoger arbeidet med å følge opp og lage planer, og dokumentere fremgangen, til enkeltbarn. Det forventes jevnlig samtaler med foreldre som har barn med behov for ekstra ressurser. Det innkalles til samtaler hver gang vi utarbeider individuelle utviklingsplaner.

Barnehagens psykososiale miljø – kartlegging av gruppa

Gjennomføres i september + februar/mars (Skjemaet fylles ut av hver og en, og det drøftes felles i gruppa)

Er det barn i gruppa som:	Ja	Nei	Er dette noe som bekymrer deg? Hvis ja, skriv en utfyllende kommentar:
Har endret atferd eller humør?			
Har vanskeligheter med å danne vennskap? (Stor base)			
Har vanskeligheter med å delta i rutine- og overgangssituasjoner?			
Ytrer at de ikke får være med på lek?			
I stor grad «pleaser» andre barn og/eller voksne? (underdanig)			
Er mye for seg selv? (Velger det selv/ikke får være med)			
Er dominerende i lek? (Positiv/negativ)			
Ikke vil i barnehagen?			
Søker mye voksne, er klengete?			
Ser lei seg/triste ut?			
Biter, slår, dytter osv..?			
Er engstelige eller redde?			
Trekker seg unna voksne?			
Ikke leker?			
Savner foreldrene mye i løpet av barnehagedagen?			

Ikke tør å ta kontakt med en eller flere andre barn?			
Viser tegn til mistriivsel?			
Viser negativ atferd overfor andre barn (Utestenger, mobber, tar makt over andre, sier stygge ting etc)			
Barnehagemiljøet:			
Innbyr det fysiske miljøet til allsidig lek?			
Viser barna glede overfor hverandre, og er opptatt av hverandre på en positiv måte?			
Er voksne i nærheten av barna?			
Er voksne ofte i samhandling med barn? (Ute og inne)			
Voksnes kommunikasjonsform med barn:			
Opplever du medarbeidere som:			
Kjefter i stressituasjoner?			
Er fysisk brå med barn?			
Holder barn fast?			
Holder barn tilbake, slik at ikke de får utfoldet seg? (-som ikke tror på barns evner).			
Gir barn straff som ikke samsvarer med barnets handling?			

Hvis noe av dette vekker bekymring etter drøftinger i personalgruppa, har pedagogisk leder ansvar for å undersøke nærmere med aktuelle observasjonsmetoder, for eksempel praksisfortelling, Alle Med eller deltakende observasjoner.

Barn med særlige behov

I Solvang barnehage arbeider vi for et inkluderende miljø der barn blir respektert for deres forskjellighet. Barna som er i Solvang barnehage skal oppleve at de er viktige for hverandre, og at de føler tilhørighet til gruppa si. Det vil si at hvert enkelt barn skal oppleve og erfare tilknytning til andre barn og personalet.

Alle mennesker kan ha behov for ekstra støtte og hjelp i ulike deler av livet. I barnehagen betyr det at barn i kortere eller lengre perioder, kan trenge noe ekstra for å fungere best mulig. Foresatte har rett til å få utarbeidet en sakkyndig vurdering. Det er PPT (Pedagogisk psykologisk tjeneste), som har myndighet til å gjennomføre spesifikke kartlegginger, tester og skrive faglige vurderinger av barn. Resultatene av disse resulterer i en sakkyndig vurdering. Den beskriver og vurderer om barnet har behov for spesialpedagogisk hjelp. I barnehageloven kap 7, er det beskrevet hvilke rettigheter barnet har, og på hvilken måte hjelpen kan gis.

Barnehagens rutiner for oppmelding

I Solvang barnehage har vi utarbeidet strategier og prosedyrer for observasjon, foreldresamtaler, tiltak og samarbeid. Målet er å drøfte utfordringer som barnet har og hvilke tiltak som bør settes i gang. Vi innkaller foresatte til foreldresamtale, fordi dette er våre viktigste samarbeidspartnere, og de har rett til å medvirke i prosessen. I samråd med foresatte vurderer vi barnets behov og diskuterer tiltak for å få til ønsket utvikling. Det er ofte nødvendig å gjennomføre kartlegginger som «Tras», «Mio» og «Alle med». Vi innhenter alltid samtykke før vi går i gang med slike tester og kartlegginger. Hvis barnets utvikling ikke er tilfredsstillende slik barnehagen og de foresatte ser det, så ber vi om et drøftingsmøte hos PPT. Dette gjøres i samarbeid med foresatte.

Det er PPT som avgjør om barnets utfordringer er av en slik art at det er behov for ekstra støtte. Hvis det viser at barnet har behov for ekstra støtte så blir det i etterkant av utredningen skrevet en sakkyndig vurdering. Den beskriver barnets utfordringer, hva som bør jobbes med og forslag til metoder. Det er barnehageeier som har ansvar for å ansette pedagoger som arbeider med barn som har rett på spesialpedagogisk hjelp.

Dokumentasjon av spesial pedagogisk støtte

Støttepedagog, personalet på gruppa og styrer samarbeider om å utarbeide en individuell utviklingsplan (IUP). Den tar utgangspunkt i den sakkyndige vurderingen og skal angi konkrete mål og tiltak. Det er viktig at barnet får anledning til å uttrykke hvordan det opplever barnehagehverdagen og at dette blir tatt hensyn til når IUP'en blir utarbeidet.

Mål med tidlig innsats

Hensikten med spesialpedagogisk hjelp, er å tilrettelegge og støtte barn i sin utvikling. I barnehagen arbeider vi for et inkluderende barnehagemiljø, der barna kan bidra ut fra sitt nivå og ut fra sine ferdigheter. Det betyr at i all planlegging vil barnegruppens forutsetninger legge rammer for hvilke aktiviteter som blir valgt, hvilke mål som blir satt og hvordan vi gjennomfører aktivitetene.

Når vi gjennomfører aktiviteter, har vi som mål at aktiviteten kan gjøres på ulike måter slik at alle mestrer ut fra sitt funksjonsnivå. Det krever at hele personalgruppa gjør seg kjent med hvert enkelt barns styrker og utfordringer og vet hvilke strategier man kan benytte seg av for å få til endring og utvikling.

Selv om vi planlegger for mestring så kan barn med særskilte behov være ekstra sårbare fordi mange situasjoner er utfordrende. Personalet skal være observante på miljøets utfordringer, slik at vi kan veilede og støtte barna. Vi ønsker at barnet opplever og erfarer at det nytter å øve eller å få støtte, slik at det mestrer flere og flere situasjoner.

Barnets mulighet for medvirkning i eget liv

Barn uttrykker hvordan de har det i barnehagen. Personalet må være nære, sensitive, nysgjerrige og åpne for det barna viser og kommuniserer. Det kan både være kroppslige- og verbale uttrykk. Personalet må både observere hva barnet liker å gjøre og observere hvor det liker å leke. Ved å forsøke å ta barnas perspektiv kan personalet ta utgangspunkt i det barnet mestrer og liker når det legges til rette for trening eller aktiviteter i gruppe. Det er gjerne stor stas for andre barn å delta i gruppetreninger eller spesielle aktiviteter. Der erfarer barna at de kan hjelpe andre barn og

være gode modeller for hverandre. På den måten får barna økt forståelse for hverandre. Det som er lett for meg, kan være vanskelig for deg og motsatt. Det gir gode samspillsituasjoner og barna opplever at det som skjer i dag er godt for dem.

Vurdering

Gjennom året gjennomføres det vurderingsmøter der personal og foresatte evaluerer mål og tiltak. På den måten blir arbeidet kontinuerlig justert slik at barna får gode barnehagedager. Ved årets slutt skriver styrer en rapport om barnets utvikling som sendes PPT og Barnehagemyndigheten i kommunen.

Barnehagens arbeidsmåter

Progresjon

Ifølge Rammeplan for barnehagen (2017, s. 44) innebærer progresjon i barnehagen at alle barn skal lære, oppleve fremgang, utvikle seg og at innholdet de møter er variert. Progresjon i barnehagen knyttes til fem områder; pedagogisk innhold, arbeidsmåter, leker, materiell og utformingen av det fysiske miljøet. Barna skal få utfordringer og oppleve progresjon innenfor alle disse områdene. Rammeplan for barnehagen (2017) krever at barnehagens årsplan skal tydeliggjøre hvordan barnehagen jobber med progresjon.

I Solvang barnehage har vi valgt å inkorporere progresjonen innenfor pedagogisk innhold og arbeidsmåter med barnehagens fagområder. Dette kan du lese mer om i neste kapittel. Nedenfor kommer barnehagens progresjonsplan knyttet til leker, materiell og fysisk miljø.

Progresjonsplan: Leker

Progresjonsområde: LEKER	Liten base	Stor base	Begrunnelse
Ulike typer leker	Leker som er beregnet på barn under 3 år, for eksempel duplo, byggemateriell, plastikkdyr.	Leker som er beregnet for eldre barn, f.eks. magneter, kaplastaver, playmo, smålego, byen vår	Leker som barna mestrer å bruke, er trygge for barna og som samtidig innbyr til ulik type lek.
	Vi har Blue bot (roboter) på basen. I tillegg har vi mulighet til å låne Ozobot og Kubo fra Stor base.	Vi har Ozobot og Kubo. Vi låner også Blubot fra liten base. Barna får øve seg på programmering og etter hvert får de prøve mer og mer.	Gjennom lek med robotene får barna utforsket og eksperimentert med teknologi.
	Vi er bevisste på å ha et mangfold av leker, både ulike typer, farger, størrelser osv. Vi er opptatt av å ha dukker og andre figurer som gjenspeiler et mangfold av yrker og etnisitet, for eksempel duplofigurer som er brannfolk med ulike hudfarge og kjønn.		Mangfold fordi: Alle barn skal finne noe som de kan kjenne seg igjen i, og som vekker deres interesse.

	Vi har mange vesker som barna kan bruke til å bære ting rundt på basen i.		Barna på Liten base, og de minste barna på Stor base, er ofte glade i å bære rundt på ting og flytte dem fra rom til rom. Leken flytter seg fra rom til rom.
Uteleker	Sparkebiler og leker som er tilpasset de yngste. Vi har balansesykler, trehjulssykler og sparkebiler.	Større sykler: tohjulssykler og sparkesykler, gravemaskin, vennskapshuske og karusell.	Barna får ulike motoriske utfordringer etter hvert som de utvikler seg.
Lekenes presentasjon og tilgjengelighet	På Liten base har vi leker som kan brukes sammen med voksne, for eksempel småbiler.	På Stor base har vi leker barna må spørre etter å leke med, for eksempel playmo.	Noe spennende og ekstra stas. LB: Småbilene inneholder små deler, og er egentlig ikke beregnet på barn under 3 år, derfor er det viktig at voksne er tett på. SB: passe på at lekene ikke blir ødelagt, ta vare på det og ikke blir deler borte.
	Lekene settes på hyller, eller ligger i kasser med bilde på kassen. Det meste er plassert i barnas høyde, slik at de kan hente det fram selv. Vi har bilder på hyllene også slik at barna kan se hvor lekene skal stå.		Det skal være enkelt for barna å se hva de vil ha. Innbydende at lekene er sortert og klare for lek.
	Når barna vil ha ned flere kasser som står plassert høyere opp, må de spørre en voksen om hjelp. Barna oppfordres til å først rydde noe annet.		En enkel regel for barna å øve seg på. Barna bruker språk og gester for å be om. Hvis det ikke passer, så får barna begrunnelser for dette.
	Barna får bruke robotene sammen med en voksen som er tett på og veileder.		For at robotene ikke skal gå i stykker og for å inspirere barna til å forske mer, må det være en voksen med sammen med barna.

Progresjonsplan: Materiell

Progresjonsområde: MATERIELL	Liten base	Stor base	Begrunnelse
Ulike former for materiell	Vi har språkposer med enkle sanger, eventyr og fortellinger, og sanseposer med ulike ting å kjenne på.	Vi har enkle språkposer, samt språkposer basert på bøker barna er opptatt av.	Det å bruke innholdet i posene kan være med på og stimulerer språkutviklingen til barna. Barna får sanse samtidig som de hører ordene. Barna skal få kunne lage sine egne historier, videreutvikle leken sin og får uttrykk for inntrykkene.
	Vi bruker sangkort når vi synger med barna.	Vi lager sanghefter.	Barna kan se på bildene og gjenkjenne sangen. De kan velge sanger selv. Sanghefter lages for at barna skal få utvide sangrepertoaret sitt og lære seg sangene utenat. Dette er en del av barnas språkstimulering, da sang og musikk er universelt.
	Formingsmateriell som brukes oftest er: Plastelina, maling, lim, tusj og farger.	Formingsmateriell som brukes ofte er tusjer, små og store perler, paljetter og glitter.	Barna får mange erfaringer med materiellet og de får uttrykke seg på ulike måter.
	Vi har ulike digitale verktøy som vi bruker sammen med barna, for eksempel pc og skjerm, apple-TV og ipad. I tillegg tar vi med barna ut av basen for å printe og laminere.		Digitale verktøy er en naturlig del av barnas liv. Barna skal oppleve å være aktive deltakere i bruk av digitale verktøy. Barna skal utvikle bevissthet i bruken av digitale verktøy. Barna skal få en begynnende kjennskap til nettvett.

	Vi har mange bøker, og vi jobber stadig med å utvide utvalget vårt.		Vi er bevisste på hva slags bøker vi velger, og ønsker å ha bøker som viser ulike måter å være familie på, leve på og ulike etnisiteter.
Spill og puslespill	Lotto og andre småbarnsspill. Innpassningspuslespill, samt puslespill opp til 6 brikker	Puslespill fra 8 brikker og opp til 100 brikker Mer avanserte spill som f.eks ulike kortspill, memory og ulike terningspill.	Barna får ulike motoriske og kognitive utfordringer etter hvert som de utvikler seg.
Materialets presentasjon og tilgjengelighet	Ulike poser henger inne på basen, men barna må spørre voksne om å få dem ned. Posene brukes sammen med voksne.	Vi bruker poser og bokser med ulikt materiell. Barna må spørre etter dem. De får leke med disse under tilsyn fra personal.	Vi ønsker at barna får medvirke i sin hverdag slik at materialet er mest mulig tilgjengelig. Materialet er tilgjengelig på ulike nivåer. Der barna på et nivå kan finne frem selv. På neste nivå er materialet synlig, men en voksen må finne det frem. Annet materiell er ikke alltid synlig for barna. Hva som er tilgjengelig alene og hva en voksen må finne frem vil endres knyttet til barnas alder og modenhet.
	Formingsmaterialet er inne på formingsrommet, og barna er avhengig av voksne som tar dem med ut dit. Plastelina og tegnesaker er inne på basen, men barna er avhengig av en voksen for å få det.	På stor baser har vi tegnematerialer, plastelina, perler o.l. inne på avdelingen. Tegnematerialer og plastelina får de bruke fritt. Barna må spørre etter ulike verktøy som teip, hullemaskin, saks o.l.	
	Skjermen henger på veggen, og er godt synlig for barna. Ipader, telefoner og annet utstyr brukes når voksne tilbyr det.		

Progresjonsplan: Fysisk miljø

Progresjonsområde: FYSISK MILJØ	Liten base	Stor base	Begrunnelse
Utforming av basen inne	Vi har et stor tumlerom som er ment for bevegelse. Her kan barna skli og hoppe.	Vi har fellesrom med tjukkas, ribbevegg, puter og madrasser. Her får barna utfolde seg fysisk. Vi har også ulike leker og hinderløyper i perioder.	Å ta barnas kroppslighet på alvor, samt at barna får endrede utfordringer i sitt kroppslige innemiljø etter hvert som de utvikler seg motorisk.
	Vi har mange rom, og alle rommene har dør, slik at det er mulig å skjerme lek. Det er vinduer i alle dører slik at personalet har god oversikt over barna og hva de holder på med. Temarom som endrer seg etter som hvilke prosjekter vi jobber med.	Vi har ulike rom som tegnerom, byggerom, puterom, treningsrom og familiekrok. I noen rom kan barna lukke dørene, og være skjermet for innsyn fra voksne.	Barna har mulighet for å skjerme egen lek fra voksne og andre barn. Barn trenger mulighet til å skjerme egen lek for at leken skal utvikle seg. De ulike rommene er mest som inspirasjon til ulike former for lek.
Bruk av innemiljøet	Barna kan flytte med seg leker rundt på basen. De lager seg egne lekemiljøer.	Barna leker rundt på basen. De lager rom i rommet og fordeler plassen seg mellom. Barna går på besøk til de ulike avdelingene. Da spør de personalet.	
	På grunn av rommenes form og inndeling, innbyr deler av basen til å løpe. Det tillater vi i perioder det løpingen ikke er til hinder for andre barn.	Fellesrommet og noen av rommene på Sol og Måne tilbyr til fysisk og motorisk lek, i andre rom legger vi opp til mer rolig og stillesittende aktiviteter.	
Utforming av uteområdet	Lekeområdet er avskilt fra Stor base. Vi har både dekkhusker og småbarnshusker. Vi har sklie	Sol og Måne har felles uteområde bestående av husker, sandkasse,	De yngste barna har et skjermet uteområde som er tilpasset barn i alderen 1-3. På stor base får barna

	tilpasset 0-3 år og en vippehuske. Vi har også et lekehus som er en forlengelse av sandkassen.	klatre trær, sklie, klatrestativ, fotballbane og karusell.	flere utfordringer på et større område. De får også mulighet til å leke alene og ha en skjermet lek.
	Vi har soveterrasse med plass for alle vognene under tak.		Barna sover ute i vogner.
Bruk av uteområdet	Barna leker stort sett fritt ute, med støtte fra voksne når de skal opp på huska, sklia eller gyngje på vippehuska. Sandkassa er mye i bruk.	Barna leker fritt, med tilsyn av voksne. Vi leker ulike regelleker og motiverer også barna til å leke selv. Vi oppfordrer barna til å huske selv, klatre i trær og komme opp på klatrestativet.	
Valg av turområder	Bruker nærmiljøet, som Ekeberg aktivt. Barna går i tau eller sitter i vogn.	Bruker mer enn bare nærområdet. Lengre turer der barna går selv.	Barna skal få møte nye områder etter hvert som de vokser til.

Barnehagens digitale praksis

Foresatte, barna i barnehagen og personalet lever i en digital hverdag. Digitalt utstyr brukes for å finne informasjon, holde kontakt med venner, sende beskjeder og meldinger, ta bilder og redigere tekst, knytte sammen informasjon og holde seg orientert.

Barn vokser opp i en verden der digitale medier brukes på forskjellige måter av foresatte, i barnehagen, blant venner og på skolen.

I barnehagen skal barna få møte en bevisst og planlagt bruk av digitale medier. Det kan være presentasjoner, filmer, dokumentasjoner av ulike aktiviteter og ukeplaner som lastes opp på nettsider og sendes ut til foresatte. I barnehagen kan datamaskiner, nettbrett og smarttelefoner brukes til informasjonssøk, lage og redigere bilder og så videre.

For at barna skal få kjennskap og kunne utforske digitale medier i barnehagen, må de ansatte i barnehagen ha kunnskap og erfaringer med bruk av digitale medier. Dette krever at personalet må søke etter og skaffe seg kunnskap og erfaring gjennom egeninnsats og trening. Gjennom ulike

opplæringstiltak har vi sett at kunnskapene og erfaringene øker, men det å bli god til noe krever noe av hver enkelt og at man aktivt søker å bli bedre. Bruk av digitale medier skal være med på å fremme utvikling og læring

«Barnehagens digitale praksis skal bidra til barnas lek, kreativitet og læring. Ved bruk av digitale verktøy i det pedagogiske arbeidet skal dette støtte opp om barns læreprosesser og bidra til å oppfylle rammeplanens føringer for et rikt og allsidig læringsmiljø for alle barn. Ved bruk av digitale verktøy skal personalet være aktive sammen med barna. Samtidig skal digitale verktøy brukes med omhu og ikke dominere som arbeidsmåte. Barnehagen skal utøve digital dømmekraft og bidra til at barna utvikler en begynnende etisk forståelse knyttet til digitale medier» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 44).

Personalet skal (hentet fra Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 45):

- ✓ Utøve digital dømmekraft når det gjelder informasjonssøk, ha et bevisst forhold til opphavsrett og kildekritikk og ivareta barnas personvern.
- ✓ Legge til rette for at barn utforsker, leker, lærer og selv skaper noe gjennom digitale uttrykksformer.
- ✓ Vurdere relevans og egnethet og delta i barnas mediebruk.
- ✓ Utforske kreativ og skapende bruk av digitale verktøy sammen med barna.

Personalet i barnehagen bruker digitale medier i sitt arbeid, og det er nødvendig i vår kommunikasjon for deling av informasjon og som middel for kunnskapssøk og læring. Vi ønsker at barn lærer å sette ord på egne opplevelser og erfaringer gjennom bruk av digitale verktøy. Barn kan medvirke til å dokumentere barnehagens innhold og aktiviteter. Dokumentasjon av barnehagens innhold kan være en innfallspport til samtaler, undring, gjenkalling og læring.

Deling av bilder, tekst og video, krever en bevissthet om personvern jf. Årsplanen Del 1 «Personvern og sensitiv informasjon i barnehagen».

Barnehagens fagområder og progresjon

I denne årsplanen har vi i Solvang barnehage valgt å inkorporere fagområdene med progresjon innenfor pedagogisk innhold og arbeidsmåter. Hver av de neste kapitlene begynner med et sitat fra Rammeplan for barnehagen (2017) som er valgt ut som en representasjon av fagområdet, eller som noe vi mener er spesielt viktig innenfor nettopp dette fagområdet. Videre blir det trukket frem en del elementer innenfor hvert fagområde som jobbes med i alle grupper i barnehagen, altså som er felles for Liten- og Stor base. Deretter vises de ulike arbeidsmåtene og forskjeller i det pedagogiske innholdet fra Liten- til Stor base.

Kommunikasjon, språk og tekst

Fra rammeplanen: «Gjennom arbeidet med fagområdet skal barnehagen bidra til at barna får utforske og utvikle sin språkforståelse, språkkompetanse og et mangfold av kommunikasjonsformer. I barnehagen skal barna møte ulike språk, språkformer og dialekter gjennom rim, regler, sanger, litteratur og tekster fra samtid og fortid» (Kunnskapsdepartementet, 2017 s. 47 og 48).

Felles på Liten- og Stor base:

- ✓ Personalet benytter språket aktivt i hverdagen, i lek, måltider, påkledning og andre situasjoner der barn er til stede.
- ✓ Vi bruker varierte arbeidsmåter, for eksempel høytlesning, Power Point og språkposer. Arbeidsmåtene er tilpasset barnas forutsetninger.
- ✓ Vi stiller åpne spørsmål til barna, for å kunne utvide samtalene.
- ✓ Vi bruker sanger, rim og regler på norsk, engelsk, samisk og eventuelt andre språk.
- ✓ Vi bruker språkressursene i personalet aktivt.
- ✓ Vi benytter oss av varierte gruppestørrelser. Mindre grupper gir barn større mulighet til undring, fortelling, stille spørsmål og reflektere.
- ✓ Vi har alltid bøker tilgjengelig for barna, tilpasset barnas forutsetninger.
- ✓ Barna møter skriftspråk, for eksempel gjennom bursdagskalender, garderobeplass, kopper og dokumentasjoner.
- ✓ Vi samtaler med barna ved måltidene ut fra barnas forutsetninger.
- ✓ Vi bruker ulike eventyr og fortellinger ut fra barnas forutsetninger.
- ✓ Personaler er bevisst eget kroppsspråk og varierer stemmeleie, blick, gester og lignende.
- ✓ Vi skriver barnas navn på tegninger.

Liten base	
Pedagogisk innhold og arbeidsmåter	<ul style="list-style-type: none"> • Vi har tilrettelagte språk- og lekegrupper en gang i uken, for barn i Storebjørn som trenger ekstra støtte. • Vi har språklunsj for språk- og lekegruppen to ganger i uken på leserommet. • Vi bruker «God morgen»-sang med hilsning på ulike språk. • Vi hermer etter bablelyder/andre lyder og ord som barna bruker, og motiverer barna til å herme etter oss. • Vi oppmuntrer barna til å uttrykke seg gjennom ord, lyd, gester, osv. • Vi har sangsamlinger hver dag.

Stor base		
Pedagogisk innhold og arbeidsmåter	<ul style="list-style-type: none"> • Vi synliggjør skriftspråk ved at alfabetet henges på veggen. I ulike perioder henges alfabetet på andre språk også på veggene. Det gjelder også tegnspråk. • Vi inviterer barn til samtaler. Sammen med barn er vi nysgjerrige, lyttende og åpne. • Vi observerer og er nysgjerrige på hva enkeltbarn- og gruppa er opptatt av. På den måten kan vi få impulser til samtaler • I male- og tegneoppgaver så skriver vi ned barnas fortellinger om eget produkt. • Vi benytter skriftspråket i lek • Vi låner- og skifter ut biblioteksbøker. • Vi er språkmodeller og bruker språket aktivt i alle situasjoner. F.eks. i påkledning benevner vi kroppsdel, klær og benytter oss av det matematiske språket • Vi har hinderløyper der barna får erfaring med det matematiske språket. 	
	Rød og blå	Gul
	<ul style="list-style-type: none"> • Bevegelsessanger, navnesanger, sanger på ulike språk- særlig engelsk • Tullevers og motsatt av. 	<ul style="list-style-type: none"> • Flere og mer avanserte sanger på norsk og engelsk. • Mer avanserte rim og regler • Vitser og gåter • Lek med rytme og stavelser, bli kjent med noen bokstavlyder

Kropp, bevegelse, mat og helse

Fra rammeplanen: «Barnehagen skal legge til rette for at alle barn kan oppleve bevegelsesglede, matglede og matkultur, mentalt og sosialt velvære og fysisk og psykisk helse» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s 49).

Felles på Liten- og Stor base:

- ✓ Personalet jobber etter trygghetssirkelen og er bevisste trygge voksne. Jfm. Tilvenningskapitel.
- ✓ Vi er bevisst at barn trenger å «lades» på ulike måter. Jm. Trygghetssirkelen. Det vil si at barn får tilbud om høytlesning, en rolig stund på et fang eller i sofaen.
- ✓ Vi speiler barna og gjør dem oppmerksomme på egne og andres følelser.
- ✓ Vi anerkjenner ALLE følelser hos alle barn.
- ✓ Vi gir barna nok tid til å spise – minimum 30 minutter. De voksne SKAL motivere, samtale og oppmuntre barna slik at de sitter lenge nok ved bordet. Personalet snakker ALLTID positivt om maten. Barna får servert litt av alt ved måltidet (første runde). De oppmuntres til å smake på all maten.
- ✓ Personalet oppfordres til å spise sammen med barna om det er mulig.
- ✓ Vi dekker bordet med serveringsbestikk i passe størrelse, slik at barna kan forsyne seg selv.
- ✓ Vi lar barna løpe inne når det er mulig (ikke forstyrrer, hindrer, eller er farlig for andre).
- ✓ Personalet motiverer, støtter og skaper et miljø der barna ønsker å være i bevegelse og aktivitet.

Liten base	
Pedagogisk innhold og arbeidsmåter	<ul style="list-style-type: none"> • Vi vasker hender før lunsj og ettermiddagsmat. Om vi spiser ute, kan vi bruke våtservietter og håndsprit. • Vi har hvilestund for de barna som ikke sover på dagtid. • Vi legger til rette for individuelle løsninger knyttet til barnas grunnleggende behov. • Vi er ute med alle barn hver dag i sommerhalvåret. I vinterhalvåret er vi ute med grupper av barn hver dag. • Gjennom året er vi jevnlig på tur i nærområdet. Om våren er Storebjørn på tur til Knattholmen. • Vi jobber med at Storebjørn går selv og holder i tau på tur. • Personalet er til stede når barna snurrer på huska, og de innbyr barn til snurring. • Personalet vurderer barnets motorikk og gir barnet vanlig kopp når det er klart. Vi motiverer og oppmuntrer til å drikke av vanlig kopp. • Vi oppfordrer og veileder barn til å klare selv. For eksempel: Komme opp i huska selv, klatre opp på haugen, kle på seg selv/være mentalt til stede i påkledning. • Voksne deltar i barns kroppslige lek gjennom å være med i leken, eller ved å oppmuntre barna. • Vi motiverer og oppfordrer Storebjørn til å sitte på potte/do. • Barna oppfordres til å sette grenser for seg selv ved å si «stopp» og «nei», og til å lytte til andre barns «stopp» og «nei». «Stopp» og «nei» kan bli uttrykt på ulike måter gjennom kroppen hos små barn.

Stor base	
Pedagogisk innhold og arbeidsmåter	<ul style="list-style-type: none"> • Vi gjennomfører ritualer der vi benevner kroppsdeler før måltider • Vi oppmuntrer og veileder barna til å mestre selv, eks. benytte bestikk, klatre i trær, kle på seg selv og mestre toalettrutiner. Vi øker forventningene til hva barn bør mestre etter alder og erfaring. • Vi motiverer barn til å prøve og feile • Vi legger til rette for individuelle behov, som hviling, men også at barn skjermes hvis det har behov for det. F.eks. barn får tilbud om å sitte med egenvalgt aktivitet på kjøkkenet eller andre skjermede steder i barnehagen. • Vi bruker bøker, nettressurser og ulike program som f.eks. Grønne tanker-glade barn; psykologisk førstehjelp av Solfrid Raknes, «kroppen min eier jeg» og NKR super. Der får de anledning til å høre om at vold og misbruk er unaturlig og ressursene benyttes som et utgangspunkt for samtale med barna. • Vi er alltid på jakt etter nye nettressurser som er egnede å bruke, slik at barna får kunnskap til å si ifra hvis de vet om overgrep, eller at de ser at det er mange måter å være barn på, f.eks. kjønnsproblematikk, konfliktløsning o.l. • Barna oppfordres til å sette egne grenser og gi uttrykke dem verbalt, samtidig ta hensyn til andre barn. F.eks. at de ikke bevisst sårer andre. • Vi bevisstgjør og snakker om barns følelser og deres rett til å sette egne grenser • Gjennom året har vi ulike prosjekt der vi benytter bruker fagområdet «kunst, kultur og kreativitet» til å uttrykke egne følelser og tanker rundt egen kropp • Vi oppmuntrer barn til å snakke med oss om vanskelige temaer og har som målsetting at barna er trygge slik at de tør og vil fortelle om sine tanker. • Vi leker regelleker og deltar i kroppslig lek både ute og inne. • Vi er på turer gjennom hele året og turenes lengde og innhold økes etter alder. Eks. skøyteturer og skiltturer. • Vi er på Knattholmen både på høsten og på vårhalvåret. På Knattholmen blir barna utfordret til å bruke kniv og sag, og delta på ulike skogturer. Vi forsøker også å få til små båtturer i fjæra. • Vi forsøker å få til overnatting med de eldste. Hvert år motiverer vi barn og foreldre til å delta.

Kunst, kultur og kreativitet

Fra rammeplanen: «I barnehagen skal barna få estetiske erfaringer med kunst og kultur i ulike former og organisert på måter som gir barna anledning til utforskning, fordypning og progresjon», (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 50).

Felles for Liten- og Stor base:

- ✓ Personalet legger til rette for skapende prosesser ved at vi gir varierte inntrykk og gir tid og rom for barnas uttrykk. Personalet er undrende og nysgjerrig på barnas uttrykksprosesser og oppfordrer dem til å fortelle om det de gjør.
- ✓ Vi hører på ulik musikk.
- ✓ Vi legger til rette for dans/bevegelse til sang og musikk
- ✓ Vi bruker internett til inspirasjon, eks. musikkvideoer, bilder og film.
- ✓ Vi har fokus på prosesser fremfor produkt
- ✓ Vi arrangerer forestillinger med eksterne aktører i barnehagen.
- ✓ Vi synger hver dag.
- ✓ Vi finner og lærer oss nye sanger sammen med barna.
- ✓ Vi legger til rette for rollelek i gruppen, ut fra barnas forutsetninger. Rekvisitter, kostymer og rom varieres ut ifra tema og prosjekter.

Liten base	
Pedagogisk innhold og arbeidsmåter	<ul style="list-style-type: none"> • Alle barna får mulighet til være med på plastelina-, tegne-, lime- og maleaktiviteter. • Storebjørn får være med på tegneaktiviteter der de får i oppgave å tegne noe spesifikt. Vi navngir og snakker om det barna har tegnet. • Vi legger vekt på barns egne uttrykk og tilbyr IKKE formingsaktiviteter der voksne styrer/lager produktet. For eksempel ferdig klippede dyrefigurer der barnet kun bidrar med håndavtrykk, eller der personalet maler barnets hånd, og barnets bidrag blir å trykke hånden mot papiret. • Skulpturtur – vi bruker mest «Mor og barn» og «Barnefontenen» • Storebjørn får tilbud om klippe-aktiviteter. • Vi har musikkgrupper en gang pr uke. • Vi har noen instrumenter tilgjengelig for barna. • Vi oppmuntrer barna til å bruke fantasi. • Alle barna får oppleve voksne som er i rolle.

Stor base	
Pedagogisk innhold og arbeidsmåter	<ul style="list-style-type: none"> • Vi dramatiserer i samlinger, og i etterkant får barna leke med rekvisittene. På den måten får barna lekeimpulser som de kan bruke i egen lek. • Vi benytter samlinger og bursdagssamlingene til å gi barna impulser til lek og undring – gjennom teater. • I perioder bruker vi instrumenter • Rune gjennomfører egne musikkksamlinger • Vi benytter formingsrom til modellering og malingsaktiviteter. • Barna får ulike tegne- og maleoppgaver. Oppgavenes omfang økes etter alder. • Vi bearbeider inntrykkene i etterkant av turer, filmer og opplevelser • Vi går på ulike skulpturturer, der vi fokuserer på byen vår og Sandefjords historie • Vi legger til rette for at barn kan tegne og klippe hver dag. • Vi forsøker å lage diverse lekemateriell sammen med barna. F.eks. lage papirfly, lage horn til enhjørningslek, masker o.l. • Vi har tilgjengelig farger, ark, saks, tusjer, farger, perler, tape o.l. • Sag og kniv får barna bruke under tilsyn av voksne. • Vi er opptatt av og nysgjerrige på barnas hjem og uttrykk. Hva de ulike hjemmene er opptatt av slik at barna kan gjenkjenne ting fra hjemmemiljøet, samt få anerkjennelse for sin bakgrunn og tilhørighet. Jf. «Oppstart i barnehagen». • Personalet er nysgjerrige på barnas kultur og følger med på barna er opptatt av. F.eks. hva de snakker om og leketema. Vi følger med på hva barna retter sin oppmerksomhet mot.

Natur, miljø og teknologi

Fra rammeplanen:

«Barnehagen skal legge til rette for at barna kan få et mangfold av naturopplevelser og få oppleve naturen som arena for lek og læring. Barnehagen skal legge til rette for at barna kan forbli nysgjerrige på naturvitenskaplige fenomener, oppleve tilhørighet til naturen og gjøre erfaringer med bruk av teknologi og redskaper» (Kunnskapsdepartementet 2017, s 52.)

Felles for Liten- og Stor base:

- ✓ På turer er de voksne aktivt deltakende sammen med barna. De utforsker og undrer seg over naturen sammen. (For eksempel: hva finnes i og rundt stubben?)
- ✓ Vi går på turer i nærområdet gjennom hele året
- ✓ Vi tar vare på klær og utstyr og låner disse bort.
- ✓ Vi kildesorterer mat
- ✓ Vi reduserer matsvinn ved å gi/la barna forsyne seg med små porsjoner.
- ✓ Vi bruker digitale verktøy og teknologiske leker sammen med barna, for eksempel Ipader og roboter.
- ✓ Barna er med på å finne informasjon og filmer på nett

Liten base	
Pedagogisk innhold og arbeidsmåter	<ul style="list-style-type: none"> • Vi oppfordrer barna til å benytte mulighetene på turstedet: rulle i løvet/på bakken, lage snøengler, gå opp og ned skrenter og trapper. • Vi bruker utstyr for å se på og undersøke småkryp. • Vi er bevisste på hvor mye og hvordan vi bruker skjerm sammen med barna. Som oftest danner det vi ser på skjermen utgangspunkt for lek, eller at vi synger/beveger oss med. • Vi tilbyr vannlek gjennom hele året.

Stor base	
Pedagogisk innhold og arbeidsmåter	<ul style="list-style-type: none"> • Vi låner faktabøker og benytter oss av disse sammen med barn • Vi er nysgjerrige og finner spill, programmer, filmer etc. som er egnet for barna • Vi har diverse redskap som benyttes til å sortere kryp, forstørrelsesglass o.l. • Barna får være med på å sage og bruke kniv sammen med personalet • Barna får kjennskap til naturen og hvordan vi skal ta vare på den. F.eks. vi plukker søppel på tur og i barnehagen. • Vi er opptatt av å bruke naturens ressurser. Vi smaker på ulike blomster, frukter og bær når vi er på tur. Vi snakker om spiselige og giftige planter. • Vi varierer leker og aktiviteter til årstidene. • Vi er kritiske til å bruke nye plastikkposer og engangshansker i lek. Vi unngår å «lage søppel». Vi leter etter alternativer. Vi snakker med barna om hvorfor dette er viktig. • Vi lager fuglemat om vinteren og tar vare på fugle- og dyrelivet i nærmiljøet • Vi har høst og vårdugnader • Vi tar vare på leker og materialer. Vi reparer bøker og leker sammen med barn. • Barna blir bevisstgjort at det er lov å si nei til å bli fotografert og at de må gi sitt samtykke til bilder på nett. • Barna får mulighet til å delta til nettressurser som Trampoline, Barnas rettigheter, språksprell o.l. • Barna er med på å lage filmer. • Vi gjennomfører ulike fysikk og kjemi eksperiment. Vi spør etter barnas «hypoteser» og tester disse ut. • De eldste får besøk av kjemiker Tore Møller • Vi legger til rette for vannlek i sommerhalvåret.

Antall, rom og form

Fra rammeplanen: «Barnehagen skal synliggjøre sammenhenger og legge til rette for at barna kan utforske og oppdage matematikk i dagligliv, i teknologi, natur, kunst og kultur og ved selv å være kreative og skapende» (Kunnskapsdepartementet, 20017, s. 53).

Felles for Liten- og Stor base:

- ✓ Vi teller og oppmuntrer barna til å telle i hverdagssituasjoner.
- ✓ Personalet er gode språkmodeller slik at barna hører ulike matematiske begreper
- ✓ Vi rydder, og sorterer leker hver dag.
- ✓ Vi har konstruksjonsmateriell tilgjengelig, som for eksempel lego og magneter. Personalet veileder og motiverer til å bygge ulike bygg.

Liten base	
Pedagogisk innhold og arbeidsmetoder	<ul style="list-style-type: none">• Vi bruker enkle matematiske begreper som for eksempel: Firkant, størst, under. Vi bruker begrepene aktivt i naturlige situasjoner gjennom dagen.• Vi teller og snakker om størrelser.• Vi har innpassningspuslespill tilgjengelig for barna.• En del matematisk materiell er synlig i glassmonter, eller gjennom merking med bilder, for eksempel sorteringsmateriell og lysbord.• Vi har tilgjengelig leker som kan gi matematiske opplevelser, som spirallabyrint, byggeklosser og terninger. Mye av materialet brukes i frilek i mindre grupper.• Vi bygger sammen med barna og snakker sammen om det vi bygger, og det vi trenger for å bygge videre.• Vi snakker om plassering og hvor vi er i forhold til hverandre.• Vi bruker aktivt navnene på rommene våre, og vi oppfordrer barna til å gå dit selv/finne fram.• Vi motiverer barna til å løse utfordringer og problemer selv gjennom veiledning fra voksne.

Stor base		
Pedagogisk innhold og arbeidsmåter	<ul style="list-style-type: none"> • Personalet arbeider for at barna får et mangfold av ulike matematiske aktiviteter. • Vi bruker bevist matematiske begreper som f.eks inni, utenfor, stor- større – størst. • Vi legger til rette for ulike spill og avanserer spillene etter alder og modning – felles event. materiell • Vi synliggjør former og mengde. Disse henges på veggen • Vi går på formturer/jakt • Vi veileder og pusler sammen med barna. Vi motiverer til å avansere til mer vanskeligere puslespill. • Personalet stiller spørsmål, resonerer og argumenterer og finner løsninger sammen med barna • Vi motiverer til å sortere i farger, størrelse og form. Vi gjør også barna bevisste på å finne «lik» • Barna får erfaring med å orientere seg i nærmiljøet. De eldste går lengre på lengre turer og orienterer seg tilbake • Vi bruker google maps og google earth 	
	Rød og blå	Gul
	<ul style="list-style-type: none"> • Vi jobber med mengde opp til 4 • Barna blir kjent med tallrekka opp til 10 • Personalet lager matematiske oppgaver i hverdagen. F.eks. Kan du hente en stor og liten kongle? • Barna får erfaring med begreper som er motstridende. Eks. stor-liten, tynn-tykk, høy-lav 	<ul style="list-style-type: none"> • Vi jobber med mengde opp til 6 • Barna blir kjent med tallrekka opp til 20 • Vi lager pepperkakebygg der vi fokuserer på form og gjennomfører beregninger underveis. • Personalet lager matematiske oppgaver i hverdagen. F.eks. I går var vi ti barn, to er syke. Hvor mange er vi? • Barna får erfaring med begreper som er motstridende, men også i riktig tid. Eks. lavere enn, kort-kortere, kortest.

Etikk, religion og filosofi

Fra rammeplanen: «*Barnehagen skal skape interesse for samfunnets mangfold og forståelse for andre menneskers livsverden og levesett*»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 55)

Felles for Liten- og Stor base:

- ✓ Personalet fremelsker barnas positive sider og snakker høyt om disse.
- ✓ Vi markerer høytider og merkedager som tilhører folkegrupper, religioner og livssyn som er representert i barnegruppen.
- ✓ I forbindelse med Allehelgensdag er vi på kirkegården (Ekeberg) og tenner lys. Vi snakker om døden med barna.
- ✓ Vi henger opp bilder i forkant av markeringer og stiller ut artefakter. Bildene og artefaktene er en inngangsport til samtale og undring.

Liten base	
Pedagogisk innhold og arbeidsmåter	<ul style="list-style-type: none"> • Tre ganger pr uke har vi undringslunsj på leserommet. Den vokse som sitter der må ha med seg noe som kan være et utgangspunkt for utforskning, undring, refleksjon og filosofering. • Vi introduserer enkle fabler for barna. • Vi snakker med barn om rett og galt. • Vi veileder barn i konfliktsituasjoner. Ved å for eksempel sette ord på det andre barnets følelser og uttrykk. • Vi tar med Storebjørn på besøk i Ekeberg kapell.

Stor base	
Pedagogisk innhold og arbeidsmåter	<ul style="list-style-type: none"> • Vi reflekterer med barna om liv og død, sannhet og løgn, tro og fakta, hendelser og vennskap • Vi filosoferer og undrer oss sammen med barna. Vi lurar på hva det er å tro, hva det betyr å være snill? Vi benytter nettressurser og diskuterer dilemmaer • Vi gir rom til refleksjon og undring etter barna har deltatt på ulike aktiviteter, som for eksempel markeringer eller samlinger. . • Vi jobber for at barna lærer seg at det er mange ulike måter å forstå ting på og leve sammen på. • Vi gjennomfører barnesamtaler med 4- og 5åringene. • Vi gjennomfører enesamtaler med barn som opplever opprivende opplevelser, som f.eks. skilsmisse, død eller andre vanskelige opplevelser • Vi benytter ulike nettressurser, filmer o.l. der dilemmaer vises. Disse benyttes som utgangspunkt for refleksjoner • Vi jobber med konfliktløsning, ved at begge parter får lagt frem sin side av konflikten og prøver å finne en felles løsning. Vi speiler og veileder barna i konflikter. • Vi samtaler med barna om hvordan vi ønsker å ha det hos oss og hvorfor det er slik. F.eks. hvorfor skal vi lytte til hverandre? Hvorfor skal vi vente på tur? Hvorfor har vi regler? • De eldste besøker Sandefjord kirke, hvor vi får en omvisning.

Nærmiljø og samfunn

Fra rammeplanen: «Barns medvirkning i barnehagens hverdagsliv legger grunnlaget for videre innsikt i og erfaring med deltakelse i et demokratisk samfunn. Gjennom utforsking, opplevelser og erfaringer skal barnehagen bidra til å gjøre barna kjent med eget nærmiljø, samfunnet og verden» (Kunnskapsdepartementet, 2017 s. 56).

Felles for Liten- og Stor base:

- ✓ Vi går på turer der vi utforsker nærmiljøet.
- ✓ Vi markerer FN-dagen.
- ✓ Vi markerer Norges nasjonaldag, samefolkets dag, og enkelte andre nasjonaldager hos folkegrupper som er representert i barnegruppen.
- ✓ Gutter og jenter får delta på like linje i alle aktiviteter.
- ✓ Vi har et bevisst forhold til at bøkene vi tilbyr barna skal vise ulike familiekonstellasjoner, samt ulike måter å leve på.

Liten base	
Pedagogisk innhold og arbeidsmåter	<ul style="list-style-type: none">• Vi jobber med samisk kultur og tradisjon, gjennom blant annet sanger og historier.• I prosjektene våre jobber vi med å gi barna impulser. Ut fra impulsene får barna mulighet til å medvirke i prosjektets fremgang.• Vi utforsker nærmiljøet ved for eksempel å gå på matbutikken, se på brannbilene og rope i undergangen.• I forbindelse med FN dagen fokuserer vi på noen rettigheter barna kan relatere seg til.• Vi motiverer og oppfordrer i første omgang Storebjørn til å rydde opp etter maten som en del av vårt fellesskap. Veslebjørn rydder det de klarer.

Stor base		
Pedagogisk innhold og arbeidsmåter	<ul style="list-style-type: none"> • Barna får høre ulike fakta om samene og samisk kultur, vi ser på kart, leser historier, tegner flagget og lytter til ulik samisk musikk. Vi legger til rette for ulike leker og aktiviteter med utgangspunkt i fakta om samer og samisk kultur. • Vi forventer at barna rydder etter maten. • Vi oppfordrer og veileder barna til å legge klær og eiendeler på egen plass. Vi forventer også at de eldste barna henger opp yttertøyet. • I oppstarten av barnehageåret har vi fokus på normer og regler i barnehagen. Vi er opptatt av rutiner, samt arbeide for at barn får et trygt og spennende lekemiljø. Vi oppfordrer barna til å ta hensyn til hverandre og vi fremsnakker positive handlinger. • Vi oppfordrer barna til å hjelpe hverandre i på- og avkledning • Vi forteller barna hva de kan gjøre for å hjelpe hverandre hvis noen slår seg, er lei seg, eller trenger hjelp 	
	Rød og blå	Gul
	<ul style="list-style-type: none"> • Vi går på turer i nærmiljøet og går til biblioteket. • Barna får begynnende kjennskap til enkelte rettigheter fra barnekonvensjonen • Vi benytter nettressurser • Vi leser bøker og historier som tydeliggjør rettighetene og dilemmaer. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gruppe gul går på lengre turer. F.eks. Ishallen, parker, skoger og byturer • Vi besøker skolene som barna skal begynne på. • Vi går på trafikkturet der barna blir kjent med trafikkregler og skilt • Barna blir kjent med lokal historie gjennom å være på Hvalfangstmuseet. • Vi går i Lucia-tog på Sandefjord Medisinske. • Barna får begynnende kjennskap til barnekonvensjonen og demokratiet. Vi benytter oss av nettressurser og Power pointer for å diskutere og drøfte. • Vi leser bøker og historier og reflekterer over dilemmaer og rettigheter.

Kalender

August

Tilvenning, bli kjent, dagsrytme: Barn og voksne i barnehagen blir kjent med hverandre. Barna blir kjent med barnehagens dagsrytme og rutiner. Vi jobber med å få til gode tilknytningsrelasjoner slik at barna blir trygge i barnehagen.

Observasjon og kartlegging: Vi legger til rette for daglige møter og samtaler med barn og foreldre. Vi gjennomfører førstegangssamtaler med utgangspunkt i oppstartskjema. Vi planlegger for varierte aktiviteter, samtidig gjennomfører vi observasjon og kartlegging, jf. Barnehagens kartleggingsskjema (Årsplanen del 2, s. 9). Det gir muligheter for å vurdere om barnet trenger noe spesielt, og vi blir kjent med barnas interesser, og hvordan de gjør aktivitetene. Gjennom felles aktiviteter legges gode rammer for videre planlegging.

Markeringer: Norge er blitt et flerkulturelt samfunn, der religiøst mangfold blir stadig mer tydelig. Ifølge Rammeplan for barnehagen, skal barna få en forståelse for at det finnes mange ulike måter å forstå ting på og leve sammen på. I Solvang barnehage gir vi barna kjennskap til, og markerer høytider, religiøse merkedager og tradisjoner i religioner og livssyn som er representert i barnegruppene. Markeringsgruppa (personal fra Liten og Stor base) avgjør hvilke høytider som er naturlig å markere, og de avgjør også hvordan markeringene gjennomføres. Deres forslag/planer kan legge føringer for hvordan basen/gruppene arbeider med temaet inn mot sine pedagogiske opplegg i perioden. Vi legger vekt på å formidle kunnskap rundt den kommende høytiden, eventuelt den høytiden som har vært. Formålet med en høytidsmarkering er at de barna som tilhører den aktuelle religionen skal få anerkjennelse for dette i barnegruppen, og at alle skal få lære litt om hverandres trosbakgrunn. Vi benytter oss av bøker, fortellinger, sanger, musikk og sanseopplevelser. Vi legger vekt på å ikke skape avstand mellom «oss» og «dem». Vi jobber for å få til en god fellesskapsfølelse, og vi er bevisste på hvilke ord vi bruker, for å få til dette.

Barns psykososiale miljø: På planleggingsdagen diskuteres personalets forståelser omkring hva som er krenkelser og hva som er fleip, samt hva vi mener er irettesettelser som er viktige for at barna skal forstå grenser, og forskjell på rett og galt. Vi reflekterer over måte vi henvender oss til barna på, hva som er greit å si/gjøre, og ikke i vår barnehage. Vi setter ord på, og jobber for å få et felles utgangspunkt for arbeidet med barnehagens psykososiale miljø.

August Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
31	2	3	4	5	6
32 Nytt barnehageår - oppstart	9 Planleggingsdag	10 Planleggingsdag	11 Nytt barnehageår	12	13
33	16	17 Felles møte pedagogiske ledere – barnehagemiljø og krenkelser	18	19	20
34 Oppstart Knattholmen	23	24 Markeringsmøte kl 17.15: Vi lager en plan over høstens markeringer	25	26	27 Bursdagsfeiring på Stor base
35 Grilling i barnehagen Gjennomføres dersom det er mulig m.t.p smittevern	30 Grillfest Sol	31 Grillfest Måne Styremøte 19.00	1 Grillfest Liten base + Månedsmøte kl 17.15-20.15	2 Felles fagdag i kommunen med fokus på livsmestring og helse. Barnehagen er stengt	3 Fotografering Måne og Sol

September

Brannøvelser: Hvert år har barnehagen fokus på brannvern og forebygging av brann. Vi gjennomfører brannøvelse i barnehagen. På Knattholmen gjennomfører vi øvelse med de barnegruppene som er der. Det gjør at både barn og voksne vet hva de skal gjøre når brannalarmen går. Gruppe gul får besøk av brannbilen og Bjørnis. Utenom dette, er det opp til gruppene om det lages prosjekter rundt emnet.

1.klasse besøk: I september kommer 1.klasse på besøk. Det er femårsgruppa som tar imot gjestene sine. Sol planlegger og tar imot sin gruppe med barn. Gjennomføres dersom det er forsvarlig, jf. smittevernsreglene.

Dugnad: Vi er avhengig av foreldrenes innsats for å vedlikeholde barnehagen. Det er helt nødvendig at personalet markedsfører dugnaden, slik at flest mulig foreldre deltar. Vi ønsker at både foreldre, barn og personale skal være stolt av barnehagen.

Knattholmen: I en periode på høsten og på våren drar gruppene på Stor base til Knattholmen. Måne og Sol har hver sin turdag. På høsten blir de eldste prioritert og på våren drar 4-åringene ut. Det er en gruppe barn og to voksne som reiser ut.

Personalsammenkomster: Gjennom året har vi ulike sosiale sammenkomster for personalet.

Studenter: Barnehagen mottar studenter fra USN. Gjennom året kommer det studenter fra ulike klassetrinn. De gjennomfører prosjekter og aktiviteter sammen med barna, og de mottar veiledning fra noen av barnehagens barnehagelærere, som også fungerer som praksislærere.

Kartlegging av det psykososiale miljøet i gruppa: Hver og en fyller ut skjemaet «Barnehagens psykososiale miljø – kartlegging av gruppa» (Årsplanen del 2, s 21). Bruk god tid og tenk godt gjennom hvilke barn gruppa består av, før du fyller inn i skjemaet. Skjemaene drøftes på basemøtet/gruppemøtet i september, for dato; se kalenderen. Hvis noe vekker bekymring etter drøftinger i personalgruppa, har pedagogisk leder ansvar for å undersøke nærmere med aktuelle observasjonsmetoder, for eksempel praksisfortelling, Alle Med eller deltakende observasjoner.

I denne perioden kartlegges også gruppa med fargeskjema, kontaktbarometer og barnesamtaler (Barnesamtaler gjelder Stor base).

Barnehagens psykososiale miljø vil være tema på noen personalmøter gjennom hele året.

September Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
36 Vurder planleggingsmøter på dagtid	6 Ledermøte kl 12.30 (evt kveldstid)	7	8	9 Praksisforum BLU 2D kl 12.15-15.15 (Anita, Sophus)	10
37 Frist for kartlegging trinn 1 + 2	13 Opplæring stedfortreder kl 12.30	14 Personalmøte (Barnehagemiljø og krenkelser)	15 Dugnadmøte (dugnadsgruppa) kl 12.45-14.00	16 Internt møte for praksislærere som skal ha studenter fra BLU 2D kl 12.45-13.45 (Anita og Sophus)	17 Amu møte kl. 12.45-13.45
38 I løpet av uka gjennomfører pedagogene møte der de går gjennom funn og fastsetter tiltak	20 Ledermøte kl 12.30	21 Styremøte 19.00 Besøk av 1.klasse. Sol	22 Besøk av 1. klasse. Sol	23 Planleggingsmøte for overgangsaktiviteter DUGNAD	24 Bursdagsfeiring på Stor base
39 Studenter BLU 2D (Anita, Sophus)	27 Opplæring stedfortreder 12.30	28 Styremøte ved behov	29 Basemøte/gruppemøte (Barnehagens psykososiale miljø)	30 IUP for nye barn sendes Søknadsfrist minoritetsspråklige barn	1

Oktober

Foreldresamtaler: Alle foreldrene kalles inn til samtale. En del av innholdet på samtalene vil være barnas trivsel, trygghet og sosialt liv i barnehagen. Det er viktig at vi er aktive overfor foreldrene, slik at de kommer på samtaler om sitt eget barn. Enkelte foreldre har behov for samtaler utenom de periodene vi har satt av. Dette kan ha sammenheng med barnets fungering i barnehagen eller hjemme, eller det kan være andre ting foreldre, eller personalet har behov for å innkalle til en samtale om. På ledermøtet blir vi enige om hvilke grupper som gjennomfører samtaler de ulike ukene. Møterommet i kjelleren prioriteres til foreldresamtaler.

Foreldremøte for skolestartere: Vi ønsker at barna skal være klare for skolestart etter det siste året i barnehagen. I gruppa med skolestarterne jobbes det derfor med mange konkrete områder for å forberede barna på denne overgangen. Dette blir informert om på foreldremøtet.

Foreldremøte: Basenes/gruppenes behov, samt ledermøtet setter agenda for møtet. Det kan for eksempel være diskusjonsgrupper omkring oppstart eller foreldresamarbeid, eller personalet viser fram barnehagens faglige innhold.

Bli kjent-aktiviteter: Vi har gjennom flere år vært opptatt av de overgangene barn møter i barnehagen. - Overgangen fra å være hjemme til å skulle være i barnehagen. - Overgangen fra Liten til Stor base og overgangen når de største barna skal slutte i barnehagen for å begynne på skolen. Dette er også grunnen til at vi setter av tid til aktiviteter på tvers av basene. Etter høstferien starter vi opp med disse overgangsaktivitetene. Det er en gruppe med personal både fra Liten og Stor som planlegger aktivitetene. Aktivitetene er tenkt for at Storebjørnbarna skal få god tid til å bli kjent og trygg med barn og voksne på Stor base.

Markering av FN-dagen: Dagen er innstiftet for å informere om målsettingene og resultatene som FN står for internasjonalt. I barnehagen legger vi vekt på barnekonvensjonen med barns rettigheter. Vi legger også vekt på å hjelpe hverandre og være venner.

Ledermøtedager: Innimellom, gjennom året, settes det opp ledermøtedager, for å ta igjen møter som utgår, eller for å ha bedre tid til å diskutere enkelte saker. De som deltar på ledermøter har tidligvakt disse dagene, slik at lengden på møtene ikke påvirker arbeidet på basene.

Markering av Allehelgensdag (katolsk, protestantisk): En dag da en minnes avdøde blant venner og familier. I barnehagen ser vi på denne dagen som en god anledning til å snakke med barna om døden.

Oktober Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
40 Samtaler med foreldre til barn som strever Studenter BLU 2D (Anita, Sophus)	4 Ledermøte kl 12.30	5	6 Foreldremøte for skolestartere. Sol	7 Internt møte for praksislærere som har studenter fra BLU 2D kl 12.45-13.45 (Anita og Sophus)	8
41 Skolens høstferie	11	12	13	14	15 Årsplan sendes bhg myndighet
42 Pedagogmøte dagtid: gå gjennom tiltak og vurderer videre observasjoner. Foreldremøter gjennomføres i løpet av uka Oppstart skolegruppe	18 Bli kjent-aktiviteter Ledermøtedag fra kl 12	19	20	21 Praksisforum BLU 1B 9.15-12.15 (Kristine, Oi, Heidi) Personalmøte: Barnehagemiljø og krenkelser	22 Bursdagsfeiring på Stor base
43 Periode for foreldresamtaler starter	25 Bli kjent-aktiviteter Internt møte for praksislærere som skal ha studenter fra BLU 1B kl 12.45-13.45 (Oi, Kristine og Heidi) Styremøte USN 12.15-15.15	26 SU-møte (Barnehagens psykososiale miljø)	27 Innkjøpsmøte Liten base kl 12.45	28 Styremøte 19.00	29 Markering: Allehelgensdag (31.11) Innkjøpsmøte Måne kl 12.45

November

Møter og oppfølging av enkeltbarn: Så tidlig som mulig innkaller vi til foreldresamtale. Det er viktig at vi spør og hører med foreldrene hvordan de opplever barnet hjemme og i ulike arenaer som de er i. Vi må være ærlige og gi uttrykk for det som bekymrer oss. Sammen med foreldrene får vi mye kunnskap om barnet slik at vi kan lage så riktige tiltak som mulig og eventuelt ber om et drøftningsmøte hos PPT.

Markering av Divali: Divali er den store hinduiske lysfesten ved årets slutt og det nye års begynnelse. Divali betyr «en rekke med lys». Hjemmet gjøres rent og hinduene pynter med lys før gudinnen skal komme på besøk (oktober–november). Divali feires tre netter på rad med utallige små lys og kinaputter for å hilse Lakshmi, rikdommens gudinne, velkommen. I Nord-India feires også Krishnas beskyttelse av kyrne på festens andre dag. (<https://no.wikipedia.org/wiki/Divali> og <https://snl.no/divali>). I markeringen har vi fokus på lys, gudinnen Lakshmi, tradisjoner og sanseopplevelser.

Verdens vitenskapsdag for fred og utvikling: Denne dagen setter søkelyset på forskningens viktige rolle i å skape fred og utvikling over hele verden. Gjennom forskning kan vi skape et bærekraftig samfunn. Det er også viktig at forskere bidrar til at alle får kunnskap om hva som foregår innenfor forskningen (<https://www.forskerfabrikken.no/verdens-vitenskapsdag-for-fred-og-utvikling/>).

November Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
44 Pedagoger møtes for tiltak og evt henvisning videre Studenter BLU 1B (Kristine, Oi, Heidi)	1 Bli kjent-aktiviteter Ledermøte Søknad refusjon spes. ped. Søknad redusert betaling	2 Basemøte/gruppemøter kl 17.15-20.15	3	4 Markering: Divali	5
45 Sol og Måne vurderer bestilling av skøytebanen Studenter BLU 1B (Kristine, Oi, Heidi)	8 Bli kjent-aktiviteter Opplæring stedfortreder 12.30	9	10 Markering: Verdens vitenskapsdag for fred og utvikling	11	12 AMU-møte kl 12.45-13.45
46 Avslutter Knattholmen Studenter BLU 1B (Kristine, Oi, Heidi)	15 Bli kjent-aktiviteter Ledermøte Fagforum USN 12.15-15.15 (Alle praksislærere)	16	17 Internt møte for praksislærere som har studenter fra BLU 1B kl 12.45-13.45 (Oi, Kristine og Heidi)	18 Styremøte 19.00 og sosial samling	19 Bursdagsfeiring på Stor base
47	22 Bli kjent-aktiviteter	23 Møte for pedagogiske ledere kl 17.15-20.15 (Barnehagemiljø og krenkelser)	24	25	26

Desember

Markering av advent og Jesu fødsel: Advent er en kristen høytid som markerer ventetiden fram mot juletiden og Jesu fødsel. I markeringen legger vi vekt på kunnskapsformidling om hva advent er og hvorfor julen feires. I markeringen har vi fokus på tradisjoner og sanseopplevelser som er knyttet opp mot høytiden.

Lysfest på Liten base: I desember er det lenge mørkt om morgenen, og det mørkner tidlig om ettermiddagen. På Liten base ønsker vi å skape lys og varme i denne mørke årstiden, ved å arrangere lysfest i barnehagen. Da er foreldre og søsken hjertelig velkomne til å komme og tenne lykter og ha en hyggelig morgenstund i barnehagen.

Markering av Lucia: Luciadagen er en katolsk og protestantisk høytid. I barnehagen har vi en markering denne dagen. De eldste barna deler en glede ved å gå i luciatog på Sandefjord Medisinske senter. Det er viktig at foreldrene får anledning til å gi skriftlig samtykke til luciadeltakelse.

Julebakst: Som en del av overgangsaktivitetene baker Liten og Stor base sammen to mandager i desember. I tillegg vurderer basene/gruppene om de ønsker å bake flere dager.

Nissefest: I Norge har vi en lang tradisjon for julefeiring der nissen har en sentral plass. Denne tradisjonen har blant annet utspring i gammel norsk overtro der man trodde at fjøsnissen passet på gårdene til folk. Barna kommer til barnehagen utkledd som nisse. Vi har fellessamling klokka 10.00. Alle barn og voksne synger julesanger. Etterpå går vi til hver vår base for å gå rundt juletreet. Til lunsj spiser vi risengrynsgrøt, og vi får besøk av nissen(e).

Desember Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
48	29 Bli kjent-aktivitet: Baking med Sol	30	1 Markering: Advent og Jesu fødsel	2 Husk! Siste frist for svarlapper angående jul.	3 Bursdagsfeiring på Stor base Julebord, evt 4.des
49	6 Bli kjent-aktivitet: baking med Måne Ledermøtedag kl 12 og utover: julebemanning (Byttet uke pga innleveringsfrist julefrilapper)	7 Lysfest Liten base	8	9	10 AMU-møte kl 12.45- 13.45
50	13 Markering: Lucia Luciatog på Sandefjord medisinske senter/Forsmannsenteret	14	15 BASIL rapportering	16 Nissefest	17
51	20	21	22	23	24 Julaften Barnehagen er stengt
52 Romjul Kortere åpningstid 07.15-16.15	27	28	29	30	31 Nyttårsaften Barnehagen er stengt

Januar

Planlegging og spontanitet: Av erfaring vet vi at det ofte dukker opp en del sykdom i vinterhalvåret. Det er derfor viktig å planlegge for det uforutsette. Vi må være spontane og gi barna gode dager, selv om det er sykdom blant barn og voksne.

Vinteraktiviteter: Vi tar hensyn til vær og vind og planlegger uteaktiviteter etter dette. Både ski- og skøyter, aketurer, lage snømenn og borger er aktiviteter som kan planlegges inn, men også gjøre spontant.

Ulike kulturtilbud: Biblioteket i Sandefjord har mye besøk av skoler og barnehager i vinterperioden. Slike kulturaktiviteter kan inspirere til lek og læring i en periode av året hvor vi er mer inne og dagene er korte.

Observasjonsperiode: I denne måneden gjennomfører basene ulike observasjoner. Basene planlegger inn og setter av tid for å gjennomføre aktiviteter med observasjon i fokus.

Januar Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
1 Livredning	3 Planleggingsdag Barnehagen er stengt	4	5	6 Markeringsmøte kl 12.45-14.00. Vi lager en plan over vårens markeringer	7
2 Livredning Informasjon om søknadsfrist nytt barnehageår	10 Bli kjent-aktiviteter Ledermøte	11 Internt møte for praksislærere som skal ha studenter fra BLU 1B kl 12.45-13.45 (Oi, Kristine og Heidi)	12 Planleggingsmøte for overgangsaktiviteter	13	14
3 Studenter BLU 1B (Kristine, Oi, Heidi)	17 Bli kjent-aktiviteter Styremøte 19.00	18	19	20	21 Bursdagsfeiring på Stor base
4 Studenter BLU 1B (Kristine, Oi, Heidi)	24 Ledermøte	25 Kveldsmøte (Barnehagemiljø og krenkelser)	26	27	28

Februar

Markering av vietnamesisk/kinesisk nyttår: Både blant kinesere og vietnamesere flest anser man nyttårsfesten som en av de viktigste markeringene i hele året, og det feires i flere dager. Da fylles gatene opp med mennesker, store som små, alle iført den fineste drakten de har. Lykkeønskningene veksles hyppig, de aller minste får tildelt lykkeposer, hus og hjem fylles opp med rød lykkepynt og gule nyttårsblomster. Matbordet er dekket med tradisjonelle godbiter som skal deles og nytes med familie og venner.

Ifølge en legende fra gammel tid i Kina, var Nian et uhyre som kunne komme lydløst inn i folks hus. Kineserne lærte at Nian var redd for høylytt støy og fargen rød, og de skremte det vekk med eksplosjoner, fyrverkeri og bruk av rødt innendørs. Disse skikkene førte til de første feiringer av kinesisk nyttår.

Markering av Samefolkets dag 6. februar: Nasjonaldagen ble vedtatt av Samekonferansen i 1992 og er felles for alle samer i Norge, Finland, Sverige og Russland. Dagen markeres i hele det samiske bosettingsområdet Sápmi på ulikt vis. I Norge utgjør fest og aktiviteter for barn og unge en sentral del av feiringen. I regi av skoler og barnehager gjennomføres gjerne samiske tema og prosjekt i dagene før nasjonaldagen, og på selve nasjonaldagen blir det stadig mer vanlig med høytidelig feiring og fest. Selve feiringen består gjerne i å pynte seg i samiske kofter, ulike former for kulturinnslag og et samlende måltid som ramme (wikipedia.org/wiki/Samenes_nasjonaldag).

Karneval: Karneval er en gammel tradisjon og en festdag i barnehagen. Karneval hos oss kan være temafest, pysjamasfest, kle oss ut med utkledningstøy som vi har i barnehagen, eller at barna kommer ferdig utkledd hjemme i fra med valgfrie kostymer. Selve festen foregår base/gruppevis. Innhold denne dagen kan være; slå «katta ut av sekken», danse, leke ulike selskapsleker og kose oss med pølser til lunsj. Barnehagen har som tradisjon å ha karnevalet siste fredag før vinterferien.

Kartlegging av det psykososiale miljøet i gruppa: I løpet av februar/mars, gjennomfører hver gruppe «Barnehagens psykososiale miljø – kartlegging av gruppa» (Årsplanen del 2 s. 21). Resultatet av kartleggingen drøftes på et basemøte/gruppemøte, som basene/gruppene selv setter opp når kartleggingen er ferdig. Eventuelle tiltak igangsettes.

Februar Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
5 Kirkebesøk bestilles i løpet av februar Vedtak kommunalt tilskudd Studenter BLU 1B (Kristine, Oi, Heidi)	31 Bli kjent-aktiviteter Opplæring stedfortreder 12.30	1 Markering: Vietnamesisk og kinesisk nyttår	2	3	4 Markering: Samefolkets dag
6 Studenter BLU 1B (Kristine, Oi, Heidi)	7 Bli kjent-aktiviteter Ledermøte	8 Styremøte opptak	9 Møte for pedagogiske ledere 17.00-20.00	10	11 Bursdagsfeiring på Stor base
7 Sende budsjett barnehagemyndighet Studenter BLU 1B (Kristine, Oi, Heidi)	14 Bli kjent-aktiviteter Opplæring stedfortreder 12.30	15 Styremøte 19.00 – planlegge årsmøte	16 Internt møte for praksislærere som har studenter fra BLU 1B kl 12.45-13.45 (Oi, Kristine og Heidi)	17	18 Karneval
8 Skolens vinterferie	21	22	23	24	25

Mars

Foreldresamtaler: Vi starter med seksåringene og følger opp med fire- og treåringene. Liten base gjennomfører sine samtaler også i denne perioden. Vi fordeler dager i forkant og hver base har sine dager. Det settes inn vikar.

Kirkebesøk: Begge baser går på besøk i kirken, der gruppa får en omvisning. Barna vil se på kirkerommet, kunst, glassmalerier, og kanskje får vi høre orgelet spille? Det er ikke gudstjeneste i kirken denne dagen. På Stor base går en eller to grupper med barn og voksne på besøk. Fra Liten base er det Storebjørnbarna som går på besøk sammen med noen voksne. Liten base vurderer om de velger å besøke Ekeberg kapell. Vi prøver også å få til å besøke hellige bygninger innenfor ulike religioner.

Markering av Nowruz: Nowruz betyr «ny dag» og er en feiring av det persiske nyttåret, og også begynnelsen på våren. Dagen feires over et stort geografisk område, og det er over 300 millioner mennesker som deltar i feiringene. Barna har en sentral plass i feiringene rundt om, og sang og dans er felles for de fleste som feirer dagen. Feiringen bidrar til viktige verdier som fred, solidaritet og kulturelt mangfold (<https://www.fn.no/om-fn/fn-dager/kalender/nowruz-persisk-nyttaar>). I markeringen har vi fokus på kunnskapsformidling og formidling av tradisjoner knyttet til de familiene som vi har i barnehagen.

Markering av Rockesokk: Rockesokk markerer den internasjonale dagen for Downs syndrom. Vi går med to ulike sokker for å vise at vi setter pris på mangfold. Markeringen har fokus på at vi alle er både like, og unike. Vi markerer at vi ønsker et varmere og mer inkluderende samfunn, der det er plass til alle (<https://rockesokk.no/>).

Mars Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
9 Oppstart Knattholmen Kirkebesøk i løpet av måneden Perioden foreldresamtaler starter	28 Bli kjent-aktiviteter	1 Søknadsfrist for barnehageplass	2 Opptak av nye barn	3	4 Planleggingsdag Barnehagen er stengt
10	7 Bli kjent-aktiviteter Ledermøtedag (ikke møte i uke 8)	8 Praksisforum BLU 2D 12.15-15.00 (Anita, Sophus)	9	10	11
11	14 Bli kjent-aktiviteter	15 Styremøte 19.00	16	17 Frist påskefrilapper Internt møte for praksislærere som skal ha studenter fra BLU 2D kl 12.45-13.45 (Anita og Sophus)	18 Markering: Nowruz (21.03)
12	21 Markering: Rockesokk Styremøte USN 12.15- 15.15	22 Ledermøtedag fra kl 12: Påskefri settes opp	23	24	25 Bursdagsfeiring på Stor base
13 Studenter BLU 2D (Anita, Sophus)	28 Bli kjent-aktiviteter	29	30	31	1

April

Besøk av nye barn: Liten base planlegger besøk av nye barn i løpet av april. Barna får mulighet til å besøke basen flere ganger før de starter opp til høsten. Dette er en del av arbeidet vi gjør for at hvert barn skal få en trygg tilknytning i barnehagen.

Rapporter: I denne perioden må vi evaluere IOP/utviklingsplaner, skrive rapporter om hva vi har jobbet med i barnehagen med minoritetsbarna. Personalet må vurdere i samarbeid med foreldrene om enkelte barn trenger særskilt hjelp og støtte.

Foreldremøte/Temakveld: Barnehagen kan invitere inn en aktuell foreleser. Foreldre og personal inviteres til å komme. Det er samarbeidsutvalget som bestemmer hvilket tema som velges. Alternativt avholdes et vanlig foreldremøte der personalet, i samarbeid med samarbeidsutvalget, står for innholdet. Foreldremøtet gjennomføres i etterkant av årsmøtet.

Overgang til Stor base: I løpet av april lager Liten base en gruppeinndeling i Sol og Måne. Gruppene er satt opp ut fra vennskap og andre hensyn til barna og den totale barnegruppa.

Markering av påske: Påsken er den mest sentrale av de kristne høytidene i kirkeåret. Høytiden feires til minne om Jesu Kristi siste nattverd, korsfestelse, lidelse, død og oppstandelse som ifølge evangeliene i Bibelen fant sted under den jødiske påskefeiringen pesach i Jerusalem (<https://no.wikipedia.org/wiki/P%C3%A5ske>). I markeringen formidles historien om Palmesøndag for Liten base og Jesu død og oppstandelse for Stor base. I tillegg legger vi vekt på tradisjoner, sanseopplevelser og musikk knyttet til høytiden.

Påskefrokost: På Sol inviteres foreldre og søsken til påskefrokost. Foreldre har ansvar for sine barn under frokosten. På Liten base har barna påskelunsj. Personalet på Måne vurderer om de ønsker å ha et foreldrearrangement før påske, for eksempel foreldrekaffe.

April Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
14 Løpet av måneden inviteres nye barn på besøk på Liten base + Liten base deler Storebjørnbarna inn i Sol og Måne Studenter BLU 2D (Anita, Sophus)	4 Bli kjent-aktiviteter Ledermøte	5 Markering: Påske SU-møte (Barnehagens psykososiale miljø)	6	7 Internt møte for praksislærere som har studenter fra BLU 2D kl 12.45-13.45 (Anita og Sophus)	8 Påskefrokost på Sol Påskelunsj på Liten base
15	11	12	13	14 Skjærtorsdag	15 Langfredag
16	18 2.påskedag	19	20	21 Kveldsmøte: Barnehagemiljø og krenkelser	22
17	25 Bli kjent-aktiviteter Opplæring stedfortreder 12.30 Fagforum USN 9.15-12.15 (Alle Praksislærere) <i>Svarfrist sommerferie</i>	26 Dugnadmøte (dugnadsgruppa) kl 12.45-14.00	27	28 Ledermøtedag fra kl 12: (erstatte uke 16) Sommerbemanning Årsmøte 18.00 + foreldremøte	29 Bursdagsfeiring på Stor base

Mai

Markering av Id al-fitr: Id al-fitr betyr «festen etter fasten». Kalles også ofte for «Lille id». Id al-fitr henger nøye sammen med fasten i ramadan. Fasten er en av Islams fem søyler, og gjennomføres til minne om at Muhammed i år 610 fastet i denne måneden. En av de aller siste nettene i fastemåneden, ofte tidsfestet til 27.ramadan, fikk han den første av de mange åpenbaringene som til sammen utgjør Koranen. Id al-fitr er altså en høytid til minne om at Gud sendte sin åpenbaring, Koranen, til menneskeheten. Barna faster ikke, men kan bli påvirket av fastetiden hjemme, ved at de er lengre oppe og spiser senere på kvelden. Dermed kan de være noe mer trøtte i barnehagen (Winje, 2010).

I markeringen har vi fokus på å formidle kunnskap om høytiden, tradisjoner og sanseopplevelser. Som en forberedelsesaktivitet kan vi for eksempel lage «god id» kort.

Markering av 17.mai: Vi har fest med barna i barnehagen. Dette blir barnas dag med pølser og is, leker og kanskje et lite 17.maitog i barnehagen. Stor og Liten base avgjør i fellesskap om deler av dagen, for eksempel å gå i tog, vil være en del av overgangsaktivitetene.

Fotografering: Liten base organiserer selv gruppebildefotografering.

Dugnad: Personalet lager lister over hva som trengs å gjøres på dugnad, i samarbeid med styrer. I hovedsak er det uteområdene som friskes opp med raking, kosting, beising osv.

Busstur til skolene: Sol reiser med buss for å besøke skolene som barna skal begynne på til høsten.

Markering av Vesak: Vesak er den viktigste høytidsdagen i den buddhistiske kalenderen og markerer Buddhas fødsel (<https://buddhistforbundet.no/vesak/>). Vi markerer dagen med kunnskapsformidling og sanseopplevelser.

Mai Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
18 Søknad ressurser barn med særlige behov	2 Bli kjent-aktiviteter Ledermøte	3 Dugnad 17.00-20.00	4 Busstur til skolene for alle i gruppe gul	5 Markering: Id al-fitr (3./4.mai)	6
19	9 Bli kjent-aktiviteter	10	11 Liten base tar gruppebilde	12	13 Markering: Vesak
20	16 Markering/fest: 17.mai – Norges nasjonaldag	17 Norges nasjonaldag Barnehagen er stengt	18	19 Planleggingsmøte for aktivitetdagen kl 12.45-13.45	20 Bursdagsfeiring på Stor base
21 Søknad ressurser minoritetsspråklige barn Refusjon foreldrebetaling	23 Bli kjent-aktiviteter	24	25 Styremøte og sosial samling	26 Kristihimmelfartsdag Barnehagen er stengt	27 Planleggingsdag Dagen jobbes inn på to kveldsmøter

Juni

Avslutningsturer og fester: Basene har sine tradisjoner for å avslutte året, og hvordan de tar avskjed med dem som slutter. Dette er en viktig prosess. Grupper og baser avgjør hvilke avslutningsfester som er aktuelle og hvordan foreldredeltakelsen skal være.

Togtur: Liten base drar på togtur med Storebjørnbarna. De drar i mindre grupper med barn, og de er på tur hele dagen.

Aktivitetsdag: Alle barnegrupper fra Stor base + Storebjørn fra Liten base har leker og aktiviteter sammen. En gruppe med personal fra Liten og Stor base planlegger for dagen, og velger hvordan dagen skal gjennomføres. Veslebjørn går på tur, eller gjør noe annet for seg selv denne dagen.

Overnatting: Vi ønsker å få til overnatting for gruppe gul i barnehagen. Personalet vurderer fra år til år om det er mulig å gjennomføre dette. Det er viktig at alle barn føler seg inkludert i forberedelsene til overnattingen. Foreldre får skriv og personalet gjennomfører samtaler med enkeltforeldre som trenger ekstra informasjon. (Ved overnatting i barnehagen, fyll ut skjema på nettsiden til Sandefjord kommune, sendes brannvesenet senest 3 uker i forkant).

Hjemmebesøk: Det planlegges for og gjennomføres hjemmebesøk hos nye barn.

Vi markerer Pride: Juni regnes som Pride-måned, og vi markerer kjærligheten og mangfoldet. Vi har fokus på å få være den man er, menneskeverd, respekt og inkludering.

Juni Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
22 Avslutning Knattholmen	30 Bli kjent-aktiviteter Ledermøtedag fra kl 12 (ikke møte uke 20)	31	1 Foreldremøte for nye foreldre	2	3 Søknadsfrist refusjon barn med særlige behov Bursdagsfeiring på Stor base
23	6 2.pinsedag Barnehagen er stengt	7	8 Foreldremøte for de familiene som går over fra Liten base	9 Aktivitetsdag	10 Planleggingsdag Arbeidet med barnehagens psykososiale miljø vurderes Sommerfest evt. Lørdag 11.juni
24 Årsrapport barn med særlige behov Rapport minoritetsspråklige barn	13 Bli kjent-aktiviteter Ledermøte	14 Markering: Pride	15	16	17
25 Hovedferien starter	20	21	22	23	24
26 Barn og voksne planlegger uka sammen	27	28	29	30	1

Juli

Planlegging: Fra uke 26 planlegger barn og voksne ukens aktiviteter. Det gjøres hver mandag. Barn og voksne har en samling der alle kommer med forslag til turer og aktiviteter. Det resulterer i en ukeplan som henges opp i garderoben. Foreldre kan også komme med forslag til aktiviteter. I sommermåned er det like viktig, som ellers, at foreldre gir beskjed ved sykdom eller om barnet tar fri, derfor er det viktig å ha en dialog med foreldre om dette. På turdager drar gruppa ofte fra barnehagen før kl. 10.00.

Markering av Id al-adha: Muslimske høytider kan oversettes med «offerfesten» og kalles ofte «store id». Den begynner den tiende dagen i den tolvte måneden, samme dag som deltakerne i den årlige pilegrimsreisen til Mekka (hajj) slakter dyr som en del av ritualet. Id al-adha varer i tre dager og markeres med god mat, gaver og samvær med familie og venner. (Winje, 2010)

Sommerstengt: Jf. vedtektene er barnehagen stengt i uke 28, 29 og 30. I tillegg til dette må barna ha en uke til med ferie i løpet av barnehageåret. Foreldrene registrerer barnas ferie i Vigilo.

Juli Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
27 Barn og voksne planlegger uka sammen	4	5	6	7 Markering: Id al-adha (10.07)	8
28 Sommerstengt	11	12	13	14	15
29 Sommerstengt	18	19	20	21	22
30 Sommerstengt	25	26	27	28	29

August Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
31	1	2	3	4	5
32	8 Planleggingsdag	9 Planleggingsdag	10 Nytt barnehageår	11	12
33	15	16 Markeringsmøte kl 17.15: Lage en plan over høstens markeringer	17	18	19
34	22	23	24	25	26
35	29	30	31	1	2